

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

DALINĖ NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 11 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Gedimino Sagačio,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinės bylos dalį pagal **ieškovių uždarnosios akcinės bendrovės „HSC Baltic“, uždarnosios akcinės bendrovės „Mitnija“ ir uždarnosios akcinės bendrovės „Montuotojas“** kasacinius skundus dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 21 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal **ieškovių uždarnosios akcinės bendrovės „Montuotojas“, uždarnosios akcinės bendrovės „Mitnija“, uždarnosios akcinės bendrovės „HSC Baltic“ ir uždarnosios akcinės bendrovės „Axis Power“** ieškinį atsakovei Vilniaus miesto savivaldybės administracijai dėl sutarties nutraukimo pripažinimo negaliojančiu, pripažinimo, kad sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės, ir pripažinimo neteisėtu atsakovės sprendimą įtraukti ieškoves į Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje skelbiamą Nepatikimų tiekėjų sąrašą, tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, bankrutuojanti uždaroji akcinė bendrovė „Active Construction Management“, uždaroji akcinė bendrovė „Vilniaus vystymo kompanija“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinės bylos dalyje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių jungtinės veiklos partnerių atsakomybę vykdant viešojo pirkimo rangos sutartį, viešojo pirkimo rangos sutarties vienašališką nutraukimą, proceso teisės normų, reglamentuojančių naujų įrodymų priėmimą apeliacinės instancijos teisme, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovės UAB „Montuotojas“, UAB „Mitnija“, UAB „HSC Baltic“ ir UAB „Axis Power“ prašė: 1) pripažinti, kad atsakovė Vilniaus miesto savivaldybės administracija 2020 m. sausio 22 d. neteisėtai vienašališkai nutraukė 2017 m. birželio 5 d. sutartį Nr. A62-50/17(3.10.21-TD2) (toliau – ir Rangos sutartis) dėl esminio pažeidimo; 2) pripažinti, kad Rangos sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės; 3) pripažinti neteisėtu atsakovės sprendimą įtraukti ieškoves į Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje skelbiamą Nepatikimų tiekėjų sąrašą.
3. Ieškovės nurodė, kad atsakovė vykdė pirkimą atviro konkurso būdu „Vilniaus daugiaviečių Lazdynų sveikatinimo centro, Erfurto g. 13, statybos darbų pirkimas“, pirkimo Nr. 181398 (toliau – ir Pirkimas). Ieškovės ir trečiasis asmuo BUAB „Active Construction Management“ (buvęs pavadinimas – UAB „Irdaiva“), veikdamos 2017 m. sausio 30 d. jungtinės veiklos sutarties pagrindu, laimėjo atsakovės vykdytą Pirkimą ir sudarė Rangos sutartį, kuria įsipareigojo atlikti Vilniaus daugiaviečių Lazdynų sveikatinimo centro Erfurto g. 13, Vilniuje, statybos darbus. Partnerės susitarė, kad BUAB „Active Construction Management“, kaip pagrindinė partnerė, tvarkys partnerių vardu visus bendrus reikalus ir joms atstovaus. Šalims pradžiai vykdyti Rangos sutartį, tik trečiasis asmuo komunikavo su atsakove, atliko rangos darbus ir gavo informaciją apie Rangos sutarties vykdymą.
4. Rangos sutartyje buvo nustatyta, kad statybos darbai turėjo būti atlikti iki 2018 m. gruodžio 5 d., šis terminas negalėjo būti pratęstas šalių susitarimu. Tačiau dėl techninio projekto sprendinių trūkumų sutartyje nurodyti darbai negalėjo būti vykdomi. Dėl šios priežasties pagrindinė partnerė 2017 m. lapkričio 29 d. paprašė ištaisyti techninio projekto netikslumus. Techninio projekto pakeitimo klausimą atsakovė sprendė apie 9 mėnesius. Tik 2018 m. rugpjūčio 14 d. šalys sudarė susitarimą, kuriuo atsakovė įsipareigojo pataisyti techninio projekto sprendinius ne vėliau kaip iki 2018 m. rugpjūčio 31 d. Atsakovė nustatytu laiku nepatiksino techninio projekto, todėl pagrindinė partnerė kreipėsi į teismą, prašydama pratęsti Rangos sutartyje nurodytą terminą darbams atlikti. 2018 m. lapkričio 16 d. šalys sudarė taikos sutartį, kuria siekė šį terminą pratęsti iki 2019 m. spalio 15 d. Teismui atsisakius patvirtinti šalių taikos sutartį, pagrindinė partnerė ir atsakovė 2019 m. liepos 24 d. sudarė naują taikos sutartį, kuria susitarė pratęsti terminą darbams atlikti iki 2020 m. gegužės 28 d. Nors atsakovė įsipareigojo pateikti atnaujintą techninio projekto redakciją iki 2018 m. lapkričio 29 d., tačiau patikslintas techninis projektas buvo pateiktas tik 2019 m. sausio 29 d.
5. Šalims vykdant Rangos sutartį, trečiajam asmeniui BUAB „Active Construction Management“ buvo iškelta bankroto byla. Iškėlus pagrindinei partneriui bankroto bylą, ieškovės pradėjo derėtis su atsakove dėl galimybės toliau vykdyti darbus, tačiau atsakovė aktyviai nebendradarbiavo su ieškovėmis, todėl jos negalėjo pratęsti trečiojo asmens pradėtų vykdyti darbų. 2020 m. sausio 21 d. atsakovė informavo ieškoves, kad dėl esminių pažeidimų vienašališkai nutraukia Rangos sutartį nuo 2020 m. vasario 13 d. ir kad tiekėjos bus įtrauktos į Nepatikimų tiekėjų sąrašą.
6. Ieškovių vertinimu, pati atsakovė pažeidė Rangos sutartį, todėl Rangos sutartis pasibaigė dėl neteisėtų atsakovės veiksmų, nebendradarbiavimo su ieškovėmis ir kitų pažeidimų: atsakovė neteisėtai leido pagrindinei partneriui keisti darbų samatines vertes, sudarydama galimybę padidinti anksčiau atliktų darbų kainas ir sumažinti kitų darbų kainas; atsiskaitė su pagrindine partnere už įrangą, kuri buvo nupirktą, bet nebuvo sumontuota; nors pagrindinės partnerės pateikta Rangos sutarties užtikrinimo garantija baigėsi 2019 m. kovo 5 d., o civilinės atsakomybės draudimas – 2019 m. sausio 1 d., tačiau kol ši partnerė nebankrutavo, atsakovė nereikalavo galiojančių draudimo ir

garantijos; iškėlus BUAB „Active Construction Management“ bankroto bylą, ieškovės perėmė statybvietės apsaugą ir pradėjo derybas su atsakove, siekė perimti pagrindinės partnerės vykdytus darbus ir juos tęsti, norėjo išsiaiškinti, kiek buvo atlikta darbų, tačiau atsakovė atsisakė geranoriškai bendradarbiauti su ieškoverėmis, neteikė informacijos, todėl jos negalėjo objektyviai įvertinti situacijos ir pradėti vykdyti darbus.

7. Ieškovės nurodė, kad, net jei atsakovės sprendimas nutraukti Rangos sutartį būtų vertinamas kaip teisėtas, atsakovė neturėjo pagrindo įtraukti jas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, nes visus darbus faktiškai atliko tik pagrindinė partnerė.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

8. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu ieškinį atmetė, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
9. Teismas nustatė, kad 2017 m. sausio 30 d. trečiasis asmuo BUAB „Active Construction Management“ ir ieškovės sudarė jungtinės veiklos sutartį, kuria susitarė, kooperuodamos savo turtą, darbą ir (ar) žinias, kartu dalyvauti atsakovės vykdytame Vilniaus daugiaviečių namų statybos darbuose viešajame pirkime ir pateikti jame bendrą pasiūlymą, laimėjus pasirašyti su atsakove rangos sutartį ir tinkamai vykdyti šia sutartimi prisiimtus įsipareigojimus (jungtinės veiklos sutarties 1.1 punktą). Jungtinės veiklos sutarties 3.1.3 papunktyje partnerės susitarė dėl kiekvienos iš jų įsipareigojimų dalies, įeinančios į bendrą pasiūlymo kainą, joms laimėjus konkursą. Partnerės nustatė, kad pagrindinė partnerė trečiasis asmuo BUAB „Active Construction Management“ tvarko bendrus reikalus ir atstovauja partnerėms, be kita ko, pasirašo sutartį, organizuoja viešojo pirkimo sutarties tinkamą vykdymą, teikia partnerėms informaciją, susijusią su sutarties ir jos pagrindu sudarytų kitų sutarčių bei prisiimtų įsipareigojimų vykdymo eiga, gauna iš perkančiosios organizacijos mokėjimus pagal sutartį ir juos paskirsto ir t. t. (jungtinės veiklos sutarties 3.2 punktą).
10. Jungtinės veiklos dalyvėms laimėjus atsakovės vykdytą viešąjį pirkimą, 2017 m. birželio 5 d. ūkio subjektų UAB „Active Construction Management“, UAB „Axis Power“, UAB „Mitnija“, UAB „HSC Baltic“ ir AB „Montuotojas“ grupė (rangovė), atstovaujama UAB „Active Construction Management“, ir atsakovė (užsakovė) sudarė Rangos sutartį, kuria rangovė įsipareigojo atlikti Vilniaus daugiaviečių namų statybos darbus, o atsakovė – sumokėti partnerėms 21 793 166,72 Eur sumą (Rangos sutarties 1.1 ir 1.2 punktai). Šalys susitarė, kad darbai turės būti atlikti per 18 mėnesių ir kad sutartyje nurodytas terminas darbams atlikti nebus pratęsiamas (Rangos sutarties 2.1.2 punktą).
11. Rangos sutartyje nurodyti statybos rangos darbai turėjo būti atlikti iki 2018 m. gruodžio 5 d., tačiau darbai negalėjo būti atlikti laiku dėl techniniame projekte nustatytų netikslumų. Šalys vykdė derybas dėl nustatytų trūkumų ištaisymo ir tolesnio darbų vykdymo, rangovė kėlė klausimą dėl termino Rangos sutartyje nurodytiems darbams užbaigti pratęsimo. BUAB „Active Construction Management“ kreipėsi su ieškiniu į teismą dėl darbų atlikimo termino pratęsimo, vėliau ieškinį atsiėmė ir šalys 2019 m. rugpjūčio 20 d. sudarė taikos sutartį, kuria pratęsė terminą Rangos sutartyje nurodytiems darbams atlikti iki 2020 m. gegužės 28 d. Rangovė įsipareigojo iki 2020 m. kovo 28 d. paruošti darbų rezultatą visiems reikalingiems bandymams atlikti ir iki 2020 m. gegužės 28 d. baigti vykdyti visus reikalingus darbų rezultato bandymus (taikos sutarties 2 punktą). 2019 m. rugpjūčio 21 d. šalys sudarė susitarimą, kuriuo, atsižvelgdamos į taikos sutarties sąlygas, pakeitė Rangos sutarties nuostatas, reglamentuojančias galutinį darbų įvykdymo terminą. Pratęsusios terminą darbams atlikti, šalys sudarė naują darbų atlikimo grafiką, kuriame nustatė tarpinius terminus konkreitiems darbams atlikti. Tačiau darbus ir toliau buvo nuolat vėluojama atlikti, nuo 2019 m. spalio mėnesio jokie statybos darbai objekte nebuvo vykdomi.
12. Pagrindinei partnerei trečiajam asmeniui UAB „Active Construction Management“ Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartimi iškelta bankroto byla. 2019 m. gruodžio 6 d. BUAB „Active Construction Management“ informavo ieškoves, atsakovę ir trečiąjį asmenį UAB „Vilniaus vystymo kompanija“, kad nevykdys Rangos sutarties, sutartis jos atžvilgiu yra laikoma pasibaigusia.
13. Atsakovė 2019 m. lapkričio 14 d. raštu kreipėsi į visas jungtinės veiklos dalyves nurodydama, kad vienos iš rangovės partnerių bankrotas neatleidžia partnerių nuo tinkamo prievolių pagal Rangos sutartį vykdymo, visos partnerės atsako solidariai, prašė nurodyti naują ūkio subjektų grupės atstovę, pateikti rangovės civilinės atsakomybės draudimą ir prastę ar naują rangos sutarties įvykdymo užtikrinimą.
14. Ieškovės 2019 m. lapkričio 25 d. raštu atsakovei nurodė, kad negali pranešti dėl tolesnio Rangos sutarties vykdymo, nes joms nėra išreikšta pagrindinės partnerės valia ir bankroto bylos iškėlimas savaime nepašalina jos iš jungtinės veiklos sutarties, be to, partnerės įtaria, kad dalis aktais patvirtintų ir apmokėtų darbų nėra atlikta, atsakovė toleravo darbų vėlavimą, prašė atsakovės patvirtinti, kad likusi neišnaudota 12 584 162,51 Eur suma bus skirta projektui užbaigti.
15. Atsakovė 2019 m. gruodžio 6 d. raštu jungtinės veiklos dalyvėms nurodė, kad mokės už atliktus darbus laikydamasi Rangos sutartyje nustatytos tvarkos, visai sutarčiai vykdyti skirtos lėšos nėra išnaudotos, bankrutuojančios partnerės pozicija nekeičia solidariosios visų partnerių atsakomybės pagal sutartį, todėl pakartotinai paragino pašalinti ankstesniame rašte nurodytus trūkumus ir pažeidimus ir tęsti sutarties vykdymą.
16. Ieškovės 2020 m. sausio 16 d. raštu atsakovei nurodė tas pačias faktines aplinkybes dėl sutarties vykdymo, darbų aktų surašymo ir apmokėjimo, atsakovės padarytus pažeidimus.
17. Atsakovė 2020 m. sausio 22 d. raštu pranešė ieškoverėms apie vienašalį Rangos sutarties nutraukimą per 15 dienų nuo rašto išsiuntimo dėl rangovės kaltės, nevykdant sutartimi prisiimtų įsipareigojimų sutartyje nustatyta tvarka ir terminais bei nepašalinus esminių sutarties pažeidimų, nurodė, kad insis veiksmų dėl partnerių įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Atsakovė taip pat nurodė, kad tuo atveju, jeigu ieškovės, gavusios šį pranešimą, per 5 dienas informuos ją apie sutarties vykdymo atnaujinimą ir ištaisys nurodytus trūkumus, atsakovė atšauks savo sprendimą nutraukti Rangos sutartį.
18. Teismas, remdamasis atsakovės atstovės paaiškinimais ir atsakovės 2020 m. sausio 22 d. rašto dėl sutarties nutraukimo turiniu, nustatė, kad atsakovė vienašališkai nutraukė Rangos sutartį dėl šių esminių pažeidimų: 1) rangovė nesilaikė Rangos sutartyje nustatytų terminų, nebuvo vykdomi jokie statybos darbai, ji iš esmės nevykdė Rangos sutarties; 2) statybos objektas buvo apleistas ir neprižiūrimas; 3) partnerės nenurodė, kas bus nauja pagrindinė partnere, iškėlus bankroto bylą pagrindinei partnerei BUAB „Active Construction Management“; 4) rangovė nepateikė galiojančio sutarties įvykdymo užtikrinimo ir civilinės atsakomybės draudimo.
19. Ieškovės 2020 m. vasario 6 d. raštu atsakovei nurodė, kad būtent atsakovė netinkamai atliko Rangos sutartimi prisiimtus įsipareigojimus, dėl to vykdyti sutarties neįmanoma. Jeigu atsakovė nesiims veiksmų, siekdama ištaisyti pažeidimus, ieškovės laikys, kad Rangos sutartis yra nutraukta nuo 2020 m. vasario 12 d. dėl atsakovės kaltės.
20. Teismas nustatė, kad Rangos sutarties 10.1 punktu rangovė, bet kita ko, įsipareigojo: tinkamai ir sąžiningai vykdyti sutartį, nustatytu laiku pradėti, atlikti, užbaigti ir perduoti užsakovėi visus sutartyje nurodytus darbus; darbus vykdyti pagal šalių suderintą įkainotų veiklų sąrašą, juos derinti su kitais objekte darbus vykdančiais rangovais, paisyti visų statybos proceso dalyvių interesų; informuoti raštu užsakovę apie aplinkybes,

kurios trukdo ir (ar) gali trukdyti jai tinkamai vykdyti sutartį; dalyvauti objekte rengiamuose rangovų susirinkimuose ir gamybiniuose pasitarimuose; užtikrinti, kad privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartis nenutrūkstamai galiotų nuo sutarties įsigaliojimo iki rangovės įsipareigojimų įvykdymo pabaigos; ne vėliau nei per 7 darbo dienas nuo rašytinio užsakovės nurodymo gavimo dienos pradėti vykdyti darbus ir pateikti sutarties sąlygų įvykdymo užtikrinimą pirkimo dokumentuose nustatytais sąlygomis. Rangos sutarties 11.5 punktu šalys susitarė, kad užsakovė turi teisę įsijęsui rangovę prieš 15 darbo dienų vienašališkai (be teismo) nutraukti sutartį, jei rangovė be pateisinamos priežasties nevykdo sutarties 10.1.1–10.1.44 punktuose prisiimtą įsipareigojimų.

21. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, atsakovės atstovės paaiškinimais, rašytiniais įrodymais (teismo eksperto dr. D. K. 2019 m. rugpjūčio 19 d. ekspertinio tyrimo aktu Nr. EVA-836-082019, atsakovės 2019 m. lapkričio mėnesio raštu Centrinei projektų valdymo agentūrai, UAB „Super status“ 2019 m. gruodžio 13 d. – 2020 m. sausio 20 d. ekspertine išvada) teismas nustatė, kad, šalims pratuses Rangos sutartyje nustatytą terminą darbams atlikti, rangovė nuolat nesilaikė 2019 m. liepos 25 d. šalių suderinto darbų atlikimo grafiko, vėlavo atlikti darbus ir nepradėjo vykdyti dalies suplanuotų darbų. Likus apie 6–7 mėnesiams iki galutinio šalių sutarto darbų atlikimo termino, rangovė nebuvo atlikusi apie 50 proc. visų Rangos sutartyje nurodytų darbų. Nuo 2019 m. spalio iki 2020 m. sausio 22 d., kai buvo nutraukta Rangos sutartis, statybos darbai nebuvo vykdomi, iškėlus bankroto bylą pagrindinei partnerei ir jai atsisakius vykdyti Rangos sutartį, ieškovės nepradėjo vykdyti statybos darbų ir aiškiai nepatvirtino atsakovei, kad toliau nustatyta tvarka ir terminais vykdys Rangos sutartį. Tokia situacija, teismo nuomone, leido atsakovei manyti, kad Rangos sutartis nebus tinkamai vykdoma, ir vertinti rangovės veiksmus (neveikimą) kaip esminį Rangos sutarties pažeidimą. Ieškovių nurodytos aplinkybės, kad po bankroto bylos pagrindinei partnerei iškėlimo jos aktyviai domėjosi projektu, siekė tęsti statybos darbus, pradėjo domėtis faktiškai atliktų darbų kiekiu ir pan., nepaneigia, jog jokie statybos darbai objekte taip ir nebuvo pradėti ir nebuvo atliekami iki pat sutartyje ir jos papildomame susitarime nustatyto galutinio darbų atlikimo termino pabaigos.
22. Teismas sutiko su atsakovės argumentu, kad jai, kaip užsakovei, buvo itin svarbu, jog būtų griežtai laikomasi Rangos sutarties sąlygų, konkretūs darbai būtų atlikti atsižvelgiant į grafike nustatytą terminą, nebūtų praleistas galutinis terminas darbams atlikti. Tokią išvadą patvirtina ir Pirkimo sąlygos, kuriose darbų atlikimo terminas buvo nurodytas kaip vienas iš tiekėjų pasiūlymų vertinimo kriterijų, taip pat buvo nustatyta, kad darbų atlikimo terminas nebus pratęsiamas (Pirkimo sąlygų 11.2, 63 punktai). Taip pat šią išvadą patvirtina tai, kad po to, kai rangovė sustabdė visus statybos darbus, atsakovė kreipėsi į Centrinę projektų valdymo agentūrą su prašymu pratęsti projekto veikloms įgyvendinti skirtą terminą, nes iškilo grėsmė prarasti projektui skirtą finansaviną iš Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų.
23. Teismas nurodė, kad pagal jungtinės veiklos sutartį pagrindinė partnerė atstovavo visoms partnerėms, todėl atsakovė pagrįstai sprendė su ja visus klausimus, susijusius su Rangos sutarties vykdymu. Priešingai nei teigia ieškovės, atsakovė nuolat reikalavo iš pagrindinės partnerės atlikti darbus, ragindavo imtis priemonių, kad greičiau būtų atlikti vėluojami atlikti darbai. Atsakovė ir projekto valdytoja bei statinio statybos techninė priežiūrėtoja UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ siuntė įspėjimus apie galinčias kilti neigiamas pasekmes ir ieškovėms, be to, pagrindinė partnerė taip pat informavo jas apie Rangos sutarties vykdymo eigą ir iškilusias problemas. Byloje nėra jokių įrodymų, kad atsakovė ar trečiasis asmuo UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ sąmoningai būtų apsunkinusi ieškovėms galimybę dalyvauti vykdančią Rangos sutartį, taip pat nėra duomenų, kad ieškovės iki pat bankroto bylos pagrindinei partnerei iškėlimo realiai domėjosi Rangos sutarties vykdymu. Nors ieškovės nurodo, kad jos neturėjo jokios informacijos apie Rangos sutarties vykdymą, tokia situacija susiklostė dėl jų pačių pasyvaus elgesio.
24. Teismas, atsižvelgdamas į Pirkimo sąlygas (20 punktas), jungtinės veiklos sutarties (6.1–6.3 punktai) ir Rangos sutarties nuostatas, pažymėjo, jog visos partnerės sutarties prasme turi būti vertinamos kaip viena šalis – rangovė – ir yra solidariai atsakingos atsakovei, kad Rangos sutartis būtų tinkamai įvykdyta. Ieškovių veiksmai vykdančią Rangos sutartį negali būti vertinami atskirai.
25. Teismas nurodė, kad ieškovių pareigos pateikti atsakovei Rangos sutarties įvykdymo užtikrinimo garantiją ir civilinės atsakomybės draudimą nepaneigia tai, jog pasibaigus pagrindinės partnerės pateiktą garantijos ir draudimo galiojimo terminui atsakovė tam tikrą laiką nereikalavo jų pateikti. Šios ieškovių pareigos yra nustatytos Rangos sutarties 10.1.40, 10.1.42 punktuose ir Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, jos galioja nepaisant atsakovės raginimo. Iškėlus pagrindinei partnerei bankroto bylą padidėjo rizika, kad Rangos sutartis nebus tinkamai įvykdyta, todėl atsakovei tapo itin svarbu, jog jai būtų pateiktos galiojančios prievolių įvykdymo užtikrinimo ir atsakomybės draudimo priemonės. Atsakovė pagrįstai vertino, kad ieškovės, jų nepateikusios, padarė esminį Rangos sutarties pažeidimą. Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad ieškovės nenurodė priežasčių, pagrindžiančių šių įsipareigojimų nevykdymą.
26. Teismas pažymėjo, kad nors Rangos sutarties 10.1.9–10.1.10 punktuose įtvirtinta rangovės pareiga užtikrinti objekte esančio turto apsaugą nuo meteorologinių sąlygų poveikio ir kitokio jo sugadinimo, saugoti atliktus darbus ir reikmenis nuo sugadinimo ir vagystės, statybos objektas buvo apleistas, neprižiūretas. Ieškovės pateikė UAB „Mitnija“ ir UAB „Apsaugos komanda“ 2019 m. spalio 9 d. sudarytą kombinuotos techninės ir fizinės apsaugos paslaugų sutartį, kuri patvirtina, kad ieškovės ėmėsi priemonių siekdamas apsaugoti statybos objekte esantį turtą nuo vagysčių ir pan. aplinkybių. Tačiau tai nepatvirtina, kad jos įvykdė pareigą apsaugoti statybos objektą ir jame esantį turtą nuo meteorologinių reiškinių poveikio. Trečiojo asmens UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ ir UAB „Sada LT“ 2020 m. vasario 24 d. statybvietės sutvarkymo paslaugų sutartis, atsakovės ir trečiojo asmens atstovų paaiškinimai teismo posėdyje patvirtina, kad pati atsakovė ėmėsi priemonių, siekdamas sutvarkyti statybos objekto teritoriją, uždengti ir apsaugoti įrangą.
27. Teismo vertinimu, nagrinėjamos bylos baigčiai neturi reikšmės ieškovių nurodytos aplinkybės, susijusios su techninio projekto parengimu, su tuo susijusiu teismo procesu ir šalių susitarimais. Teismas pažymėjo, kad visi susitarimai, kuriais buvo keičiama Rangos sutartis, buvo sudaryti visų partnerių, veikiančių bendrai ir solidariai, vardu ir interesais, todėl ieškovės negali neigti ir kvestionuoti savo pačių anksčiau atliktų veiksmų ir jų teisinių padarinių.
28. Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes, teismas nusprendė, kad Rangos sutarties darbų atlikimo, tarpinių grafike nustatytų darbų atlikimo terminų, galutinio sutarties įvykdymo termino nesilaikymas ir pažeidimas, didžiosios dalies (apie 50 proc.) darbų visiškai neatlikimas, nepateisinamas delsimas, bendradarbiavimo pareigos su užsakove neįgyvendinimas, Rangos sutartyje nustatytų prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių užsakovei nepateikimas šioje situacijoje sudarė užsakovei ne tik Rangos sutarties 11.5 punkte, bet ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.217 straipsnio 1–2 dalyse nustatytą pagrindą tokius ieškovių ir trečiojo asmens veiksmus vertinti kaip esminį Rangos sutarties pažeidimą bei pakankamą pagrindą nesitikėti, jog sutartis apskritai bus toliau ir tinkamai vykdoma. Remdamasis tuo, teismas padarė išvadą, kad atsakovė turėjo teisę vienašališkai nutraukti Rangos sutartį.
29. Konstatavęs, kad atsakovė pagrįstai nutraukė Rangos sutartį, teismas nurodė neturintis pagrindo nagrinėti ieškovių nurodytų aplinkybių, kad atsakovė galimai priėmė ir sumokėjo už tam tikrus darbus ir įrangą, kurie nebuvo atlikti ir pristatyti, atliko kitus neteisėtus veiksmus ir Rangos sutartis buvo nutraukta dėl jos kaltės. Visi atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktai, atliktų darbų ir išlaidų apmokėjimo pažymos ir PVM sąskaitos faktūros buvo pasirašyti abiejų Rangos sutarties šalių ir niekada nebuvo ir nėra ginčijami. Pati ieškovė UAB „Axis Power“ gavo iš pagrindinės partnerės 1 831 999,85 Eur. Byloje nėra duomenų, kad trečiojo asmens BUAB „Active Construction Management“ bankroto byloje būtų pareikšti su Rangos sutarties vykdymu susiję atsakovės ar ieškovių turiniai reikalavimai. Nei Rangos sutartyje, nei bendrosiose prievolių ir sutarčių pabaigą reglamentuojančiose CK 6.123–6.129, 6.217–6.228 straipsniuose nurodytas toks Rangos sutarties pasibaigimo pagrindas kaip sutarties pabaiga dėl vienos iš šalių kaltės. Be to, reikalavimas pripažinti, kad Rangos sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės, negali būti vertinamas kaip savarankiškas ieškinio dalykas, nes, nesant turinio reikalavimo, savaime negali sukelti ieškovėms teisinių padarinių. Toks reikalavimas yra tik turinio reikalavimo (dėl nuostolių atlyginimo, įsiskolinimo, be pagrindo gauto turto priteisimo ar kt.) faktinis pagrindas.
30. Teismas netenkino reikalavimo pripažinti neteisėtu atsakovės sprendimą įtraukti ieškoves į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Teismas nurodė, kad atsakovė teisėtai vienašališkai nutraukė Rangos sutartį ir pagal imperatyvias Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 91 straipsnio 1 dalies nuostatas privalo skelbti informaciją apie pirkimo sutarties neįvykdžiusius ar ją netinkamai įvykdžiusius tiekėjus,

tiekiųjų grupės atveju – visus grupės narius.

31. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovių UAB „Montuotojas“, UAB „Mitnija“, UAB „HSC Baltic“ ir UAB „Axis Power“ apeliacinius skundus, 2021 m. sausio 21 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimą, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
32. Teisėjų kolegija atsisakė priimti ieškovių pateiktus rašytinius paaiškinimus ir naujus įrodymus dėl atsakovės paskelbto naujo viešojo pirkimo, kurį ši vėliau nutraukė ir paskelbė naują pirkimą, nustačiusi, kad šie duomenys nėra susiję su byloje kilusiu ginču, nepatvirtina ir nepaneigia bylai reikšmingų aplinkybių, susijusių su tuo, ar ieškovės tinkamai vykdė Rangos sutarties sąlygas, ar jos gali būti laikomos atsakingomis dėl atsakovės nurodytų pažeidimų, ar šie pažeidimai pagrįstai buvo kvalifikuoti kaip esminiai ir pan., be to, ieškovės nurodė naujus argumentus, nenurodžius apeliaciniame skunde. Taip pat teisėjų kolegija netenkino ieškovių prašymo skirti ekspertizę tam, kad būtų nustatyta, kiek darbų ir už kokią pinigų sumą buvo faktiškai atlikta vykdant Rangos sutartį, įvertinusi, jog ieškovės tokį prašymą galėjo pateikti pirmosios instancijos teismui, be to, aplinkybės dėl rangovės atliktų ir perduotų darbų kiekio nėra tiesiogiai susijusios su šioje byloje kilusiu ginču. Nenustačiusi, kad ieškovės, pateikdamos prašymus priimti naujus įrodymus ir skirti ekspertizę, siekė sąmoningai piktnaudžiauti procesu, apsunkinti atsakovės teisinę padėtį, teisėjų kolegija netenkino atsakovės prašymo skirti ieškovėms baudą.
33. Teisėjų kolegija nurodė, kad jungtinės veiklos teisinius santykius reglamentuojančių teisės normų turinys ir kasacinio teismo praktikoje pateikti išaiškinimai suponuoja išvadą, jog jungtinės veiklos sutartį sudarę partneriai, siekdami jungtinės veiklos tikslų, prieš savo kontrahentus veikia kaip vienas subjektas. Partneriai kooperuoja savo turimus išteklius, bendradarbiauja ir dalijasi informacija apie sutarties vykdymą, suteikia įgaliojimus konkrečioms partneriams veikti visų partnerių vardu ir prisiimti prievolių, saistančių juos visus, prisiima pareigą solidariai atsakyti pagal bendras prievolės savo kontrahentams. Nors pagal CK nuostatas sudarydamos jungtinės veiklos sutartį partnerės turi diskreciją susitarti dėl konkrečių jos sąlygų, be kita ko, nustatyti kiekvienos iš jų piniginių įnašų dydį ar turimų atlikti darbų mastą, partnerių tarpusavio įsipareigojimus ir pan., partnerės negali jungtinės veiklos sutartimi panaikinti pareigos solidariai atsakyti tretiesiems asmenims, su kuriais jas sieja ūkiniai komerciniai santykiai. CK nuostatose, reglamentuojančiose jungtinės veiklos teisinius santykius, nėra nurodyta, kad jungtinės veiklos sutarties dalyviai gali susitarti, jog kiekvienas iš jų yra atsakingas tik už jam tenkančią įsipareigojimų dalį ir jų kontrahentas kiekvienam iš partnerių gali pareikšti reikalavimus tik dėl konkretės prievolės dalies. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad Pirkimo dokumentų (Pirkimo sąlygų 20 punktas) bei jungtinės veiklos sutarties nuostatos taip pat atitiko reglamentavimą dėl jungtinės veiklos partnerių bendrų įsipareigojimų ir atsakomybės jų kontrahentams.
34. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad aplinkybė, jog iš esmės visus klausimus dėl Rangos sutarties vykdymo ir sudarymo su atsakove sprendė pagrindinė partnerė BUAB „Active Construction Management“, nereikia, jog Rangos sutartį vykdė tik ši partnerė ir tik ji buvo atsakinga, kad Rangos sutartimi prisiintos prievolės būtų įvykdytos. Rangos sutarties prasme visos partnerės kartu buvo laikomos vienu subjektu – rangove, visos jos, nepaisant ketinamų atlikti darbų dalies, bendrai įsipareigojo tinkamai ir laiku įvykdyti visas Rangos sutartyje nustatytas rangovės prievolės ir prisiėmė riziką dėl galimų neigiamų padarinių tuo atveju, jeigu šių prievolių neįvykdys. Pagrindinė partnerė, vykdydama Rangos sutartį, veikė visų partnerių vardu kaip jų atstovė, todėl visi veiksmai, kuriuos atliko ši partnerė, turi būti vertinami kaip bendri visų partnerių veiksmai. Taip pat ir atsakovės veiksmai, kuriuos ji atliko pagrindinės partnerės atžvilgiu, turi būti laikomi visų partnerių atžvilgiu atliktais veiksmais.
35. Ieškovių solidariosios pareigos užtikrinti, kad Rangos sutartis būtų tinkamai įvykdyta, nepašalina tai, kad jos nebuvo pakankamai aktyvios ir nesidomėjo savo partnerės atliekamais veiksmais vykdant bendrai prisiimtas prievolės, ar kad jų darbų mastas buvo mažesnis nei pagrindinės partnerės. Teisėjų kolegija vertino kaip nepagrįstus ieškovių argumentus, kad atsakovė vengė su jomis bendradarbiauti ir teikti informaciją. Atsakovė teikė duomenis apie Rangos sutarties vykdymą pagrindinei partnerei, kuri veikė visų partnerių vardu. Taip pat atsakovė ir trečiasis asmuo UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ kreipėsi ir tiesiogiai į ieškoves, kviesdamos jas aptarti Rangos sutarties vykdymo aplinkybes ir aktyviau dalyvauti vykdant sutartį, ir po bankroto bylos iškėlimo pagrindinei partnerei teikė ieškovėms jų prašymu duomenis apie atliktus darbus.
36. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad ieškovės, grįsdamos atsisakymą vykdėti Rangos sutarties pagrindu prisiimtus įsipareigojimus, negali remtis aplinkybėmis dėl atsakovės permokų pagrindinei partnerei už neatliktus darbus, nepanaudotas medžiagas, nesumontuotą įrangą, padidintas darbų kainas. Pagrindinė partnerė, kuri veikė visų partnerių (rangovės) vardu, dalyvavo atsakovei priimančioms atliktus darbus ir atsiskaitant už juos. Be to, teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo vertinimui, kad ieškovės neginčija atliktų darbų priėmimo aktų, nereiškė reikalavimų grąžinti permokėtas sumas ir pan.
37. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo vertinimui, kad Rangos sutarties įvykdymo terminas atsakovei buvo esminis, nes: 1) Rangos sutartimi buvo siekiama įgyvendinti visuomenei reikšmingą projektą; 2) projektas buvo finansuojamas iš ES struktūrinių fondų lėšų, pagrindžiant projekto reikšmę ir poreikį visuomenei; 3) Pirkimo sąlygų 36.1 punkte buvo aiškiai nurodyta, kad perkančiajai organizacijai yra labai svarbus statybos darbų įgyvendinimo terminas, daigafunkcis Lazdynų sveikatinimo centras buvo pripažintas valstybei svarbiu ekonominiu projektu, o 63 punkte buvo nustatyta, jog darbų atlikimo laikotarpis yra vienas iš ekonominio naudingumo kriterijų; 4) Rangos sutartyje taip pat buvo nustatyta, kad darbai turi būti atlikti pagal nustatytus terminus (Rangos sutarties 2.1.2, 2.2, 10.1, 11.5 punktai); 5) šalys taikos sutartyje ir susitarime aiškiai apibrėžė naują Rangos sutarties įvykdymo terminą. Tačiau, byloje esančių statybos žurnalų duomenimis, paskutiniai statybos darbai buvo atlikti 2019 m. rugsėjo pabaigoje, o, kaip nustatė pirmosios instancijos teismas, likusi neatliktų darbų dalis galėjo sudaryti apie 50 proc. Taigi, teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovės lūkesčiai, kad visuomenei reikšmingas projektas bus užbaigtas nustatytu laiku, negalėjo būti patenkinti, atsakovė negavo rezultato, kurį tikėjosi gauti sudarydama Rangos sutartį.
38. Teisėjų kolegija taip pat pritarė pirmosios instancijos teismo vertinimui, kad rangovė tinkamai neprižiūrėjo statybvietės, ieškovės nepateikė duomenų, kad sutvarkė statybvietę ir užtikrino objekto apsaugą nuo kitų galimų pažeidimų, pvz., galinčių atsirasti dėl meteorologinių reiškinių poveikio. Perėmusi statybvietę, atsakovė turėjo rūpintis jos sutvarkymu, 2020 m. vasario 24 d. trečiasis asmuo UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ ir UAB „Sada LT“ sudarė statybvietės sutvarkymo paslaugų sutartį.
39. Taip pat teisėjų kolegija pažymėjo, kad rangovė neįvykdė iš Rangos sutarties 10.1.40, 10.1.42 ir 11.1 punktų kilusios pareigos pateikti atsakovei galiojančius civilinės atsakomybės draudimą ir Rangos sutarties sąlygų užtikrinimo garantiją. Nors ieškovės buvo raginamos pašalinti šį pažeidimą ir vėlesniais atsakovės pranešimais, įspėjimu apie Rangos sutarties nutraukimą, ieškovės šių įsipareigojimų neįvykdė, bylą nagrinėjant teismuose nepaaiškino, kodėl šio pažeidimo nepašalino.
40. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad nurodytais rangovės pažeidimais Rangos sutartis buvo pažeista iš esmės ir sudarė pagrindą atsakovei manyti, jog sutartis nebus įvykdoma, jos lūkesčiai nebus patenkinti. Dėl to atsakovės sprendimas nutraukti Sutartį vertinamas kaip adekvati reakcija į padarytus pažeidimus.
41. Remdamasi VPĮ 91 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatomis ir kasacinio teismo praktika teisėjų kolegija nurodė, kad, vienašališkai nutraukus sutartį dėl esminio jos pažeidimo, atsakovės pareiga yra įtraukti visos jungtinės veiklos pagrindu veikusias partneres į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Aplinkybės dėl kiekvieno ūkio subjekto faktinio elgesio ir individualios kaltės vykdant sutartį nėra reikšmingos, nes VPĮ 91 straipsnio 1 dalies 1 punkte imperatyviai nustatytas informacijos paskelbimas apie visus grupės narius.

42. Kasaciniu skundu ieškovė UAB „Montuotojas“ prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 21 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškovių ieškinį tenkinti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 42.1. Apeliacinės instancijos teismas, remdamasis draudimu keisti apeliacinio skundo dalyką ir pagrindą, atsisakė vertinti ieškovių paaikškinimuose pateiktą teisinį susiklosčiusios situacijos kvalifikavimą ir tokiu būdu pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir [CPK](#)) 323 straipsnį, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje nurodoma, jog teismo atsisakymas vertinti pateiktus teisinius argumentus, net jei jie pateikiami naujai, bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, yra laikomas proceso normų pažeidimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. rugsėjo 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3k-3-384/2005](#)).
- 42.2. Teismai netinkamai taikė ir aiškino sutarties nutraukimo dėl esminio pažeidimo sąlygas, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl [CK 6.217 straipsnio](#) aiškinimo ir taikymo. Teismai nevertino kasacinio teismo praktikoje nurodytų kriterijų, kuriais turi būti vadovaujamasi sprendžiant, ar pažeidimas buvo esminis. Nors po pagrindinės partnerės bankroto partnerės aktyviais veiksmais siekė bendradarbiauti su atsakove, rinko informaciją dėl darbų perėmimo galimybių, Rangos sutartis vis tiek buvo nutraukta. Teismai neįvertino, kad: 1) dėl Rangos sutarties pažeidimo nebuvo partnerių kaltės ir juolab tyčios; 2) atsakovės intereso prievole nelėmė nukrypimas nuo Rangos sutarties sąlygų; 3) nukrypimas nuo Rangos sutarties buvo nulėmtas nuo partnerių nepriklausančių aplinkybių; 4) pagal Rangos sutarties vykdymo praktiką atsakovė ilgą laiką toleravo analogiškus pažeidimus ir net prie jų prisidėjo (kelis kartus buvo pratęstas Rangos sutarties terminas dėl pačios atsakovės sutartį vilkinančių veiksmų). Taigi teismai nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje nurodoma, kad kreditorius, ilgą laiką toleruojantis prievolės pažeidimą, pažeidimo aplinkybėmis nebegali reikšti kaip esminiu sutarties pažeidimu. Taip pat teismai, nereikalaudami objekto nepriežiūros pagrindimo iš sutartį nutraukusios atsakovės, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl įrodinėjimo pareigos paskirstymo, kurioje nurodoma, kad aplinkybė, jog egzistavo įstatyme nustatyti pagrindai nutraukti sutartį, turi įrodyti sutartį vienašališkai nutraukusi šalis.
- 42.3. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK](#) 314 straipsnį, nes atsisakė priimti ieškovių teiktus įrodymus dėl aplinkybių, paaikšėjusių po bylos iškėlimo apeliacinės instancijos teisme, nors vėliau dėl šių aplinkybių teismas darė prielaidas. Pateikti nauji įrodymai pagrindė, kad: 1) darbų objekte užbaigimo terminas atsakovei nėra toks reikšmingas, nes naujo konkurso paskelbimas truko beveik metus, nustatytas minimalus 12 mėn. darbų atlikimo terminas; 2) atsakovė per 9 mėnesius iki naujo konkurso paskelbimo nenustatė atliktų darbų apimtį, t. y. naujo konkurso paskelbimą vilkino be rimtų priežasčių. Be to, prašymo dėl įrodymų išreiklavimo iš atliekamo išteisinio tyrimo dėl galimai nusikalstamų veikų iki pagrindinės partnerės bankroto vykdančios Rangos sutartį teismas net neišnagrinėjo.
- 42.4. Teismai, sprenddami, jog atsakovė tinkamai pasinaudojo *ultima ratio* (krašutinė priemonė) – sutarties nutraukimu, neatsižvelgė į atsakovės bendradarbiavimo stoką bei apsunkintą Rangos sutarties vykdymo situaciją, todėl nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje laikomasi pozicijos, kad atsižvelgdamos į pasikeitusias sutarties vykdymo aplinkybes šalys turi bendradarbiauti, siekti sutarties išsaugojimo ir tik išnaudojusios visas galimybes taikyti krašutinę priemonę – sutarties nutraukimą.
43. Kasaciniu skundu ieškovė UAB „Mitnija“ prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 21 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškovių ieškinį tenkinti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 43.1. Teismai be teisinio pagrindo visus jungtinės veiklos dalyvius (ieškoves (partneres) ir pagrindinę partnerę) laikė vienu teisės subjektu, vienu rangovu ir viena Rangos sutarties šalimi. Remiantis [CK](#) 6.969–6.982 straipsniais, kasacinio teismo praktika ir Lietuvos civilinės teisės doktrina, jungtinės veiklos sutartiniai joks savarankiškas „vienas“ teisės subjektas nėra sukuriamas. Jei vienas iš partnerių yra paskiriamas tvarkyti kitų reikalus, tarp jų pripažintini egzistuojantys atstovavimo santykiai ([CK 6.972 straipsnio](#) 1 dalis, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-404/2011](#)). Atstovaujamas ir atstovas visuomet yra du skirtingi teisės subjektai. Kelių juridinių asmenų buvimas viena Rangos sutarties šalimi nesukuria ir negali sukurti „vieno teisės subjekto“. [CK 6.644 straipsnio](#) 1 dalies, 6.651 straipsnio, taip pat VPI 2 straipsnio 44 dalies prasme aplinkybė, kad partneriai ir pagrindinis partneris yra viena Rangos sutarties šalis, taip pat nereikia, jog partneriai ir pagrindinis partneris laikytini vienu rangovu. Darbus atlikti Rangos sutartimi gali būti įsipareigoję ne vienas, o du ar daugiau asmenų. Priklausomai nuo prievolės dalyko, visi jie gali turėti užsakovui solidariąją prievolę arba dalinę prievolę ([CK 6.651 straipsnis](#)). Teismai, sprenddami, kad visi jungtinės veiklos dalyviai laikytini vienu teisės subjektu, rėmėsi jungtinės veiklos partnerių prievolės solidarumo kriterijumi. Prievolės solidarumas suponuoja mažiausiai du subjektus arba kreditoriaus, arba skolininko pusėje ([CK](#) 6.5, 6.6 straipsniai), todėl visi solidarieji skolininkai teisiškai negali būti suprantami kaip vienas asmuo ar kaip vienas teisės subjektas. Atsižvelgiant į [CK 6.15 straipsnio](#) 2 dalies nuostatą skolininkų kaltės klausimai yra sprendžiami savarankiškai ir vieno skolininko padarytas pažeidimas automatiškai negali reikšti kitų skolininkų kaltės. Taigi, jungtinės veiklos dalyvių prievolės solidarumas turėjo lemti, kad kiekvieno iš partnerių kaltė dėl netinkamo prievolės vykdymo ir kiekvieno iš jų sąžiningumas, bendradarbiavimo pareigos vykdymas turi būti vertinami atskirai (individualiai).
- 43.2. Teismai, laikydami visų jungtinės veiklos dalyvių veiksmus bendrais veiksmais, nepagrįstai atsisakė vertinti ieškovių argumentus dėl pagrindinės partnerės ir atsakovės nesąžiningų ir neteisėtų veiksmų ir priimtų sprendimų, kuriais ieškovės grindė vienašalio Rangos sutarties nutraukimo neteisėtumą. Tokia teismų pozicija prieštarauja [CK](#) 6.7 straipsnio nuostatomis, įtvirtančioms solidariųjų skolininkų galimybę atsikirsti į kreditoriaus reikalavimus. Nors ieškovės kėlė klausimą dėl konflikto atstovavimo teisiniuose santykiuose, teismai atsisakė vertinti, ar pagrindinės partnerės ir atsakovės veiksmai, sudarant neišviesintus susitarimus, kurių pagrindu pagrindinei partnerei buvo sumokėta už faktiškai neatliktus darbus objekte, už medžiagas (įrangą), kurios nebuvo pristatytos ir sumontuotos, sumokėta padidinta kaina, nesukėlė interesų konflikto, atitiko partnerių interesus, nesukėlė joms žalos. Teismai netinkamai aiškino partnerių fiduciarumo pareigas, nepagrįstai nusprendė, kad tarp jungtinės veiklos sutarties dalyvių (partnerių) esantys fiduciariniai santykiai užkerta kelią reikšti reikalavimus trečiajam asmeniui, remiantis vieno iš partnerių atliktais veiksmais. Dėl to teismai neįvertino, kad fiduciarinių pareigų institutas yra skirtas partnerių apsaugai vidiniuose santykiuose, partneris turi veikti tiek savo, tiek kitų partnerių interesais. Taip pat teismai, atmesdami ieškovių argumentus, kad atsakovė vengė teikti ieškovėms informaciją apie Rangos sutarties vykdymą, padarė nepagrįstą išvadą, jog atsakovė, teikdama informaciją pagrindinei partnerei, tinkamai informavo ir kitas partneres. [CK](#) 6.973 straipsnis nesudaro pagrindo daryti išvadą, kad vienas iš partnerių žinoma informacija automatiškai laikoma žinoma ir kitiems partneriams.
- 43.3. Teismai nepagrįstai nusprendė, kad atsakovė turėjo pagrindą vienašališkai nutraukti Rangos sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo pagal [CK 6.217 straipsnio](#) 1, 2 dalių nuostatas. Teismai nenagrinėjo ir neįvertino reikšmingų aplinkybių, turinčių įtakos teisingam šių nuostatų taikymui: 1) atsakovės pranešimo apie sutarties nutraukimą dieną darbų atlikimo objekte terminas nebuvo suėjęs (terminas buvo pratęstas iki 2020 m. gegužės 28 d.); 2) dar iki pagrindinės partnerės bankroto darbų vykdymas vėlavo dėl atsakovės vėlavimo pateikti patikslintus techninius sprendinius, todėl atsakovė neteikė esminės reikšmės griežtam sutarties įvykdymo terminų laikymuisi; 3) ne ieškovės, o atsakovė laikytina pažeidusia prievolės, nesąžiningais veiksmais priimdama ir sumokėdama pagrindinei partnerei už darbus, kurie nebuvo atlikti, padidindama atliktų darbų kainas ir sumažindama neatliktų, taip sudarydama didelę disproporciją tarp pagrindinės partnerės faktiškai atliktų darbų ir gauto apmokėjimo bei likusių pinigų, nebendradarbiaudama su ieškovėmis, vengdama pateikti duomenis, reikšmingus darbams perimti ([CK](#) 6.64 straipsnis); 4) atsakovei atsisakius patvirtinti, kad už atliktus darbus bus visiškai sumokėta, ieškovių sprendimas laikinai netęsti darbų vykdymo laikytinas ieškovių, kaip statybos darbų

rangovių, teisė sustabdyti priešpriešini savo prievolės vykdymą (CK 6.58 straipsnio 1 dalis, 6.661 straipsnio 1 dalis); 5) priešingai nei nusprendė teismas, iki atsakovės 2020 m. sausio 22 d. sprendimo nutraukti Rangos sutartį objektas buvo prižiūrimas (2020 m. sausio 15 d. objekto apžiūros akte nurodyta, kad apsaugą vykdo UAB „Apsaugos komanda“, statybvietė aptverta tvora) be to, objekto nepriežiūra ir apleidimas savaime nėra esminis Rangos sutarties pažeidimas; 6) atsakovės veiksmai, ilgą laiką toleravus Rangos sutarties vykdymą, nesant galiojančių Rangos sutarties įvykdymo užtikrinimo garantijos ir privalomojo rangovo civilinės atsakomybės draudimo dokumento, vertintini kaip atsakovės atsisakymas remtis tokiais pažeidimais kaip esminiais; be to, Statybos įstatymo 46 straipsnio 1 dalies, Statinio statybos, rekonstravimo, remonto, atnaujinimo (modernizavimo), griovimo ar kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų ir civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2016 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 03-207, (toliau – Draudimo taisyklės) nuostatos savaime nedraudžia, neturint privalomojo civilinės atsakomybės draudimo, statybos darbų rangovui vykdyti statybos darbų, privalomąjį civilinės atsakomybės draudimą rangovas turėjo galimybę gauti Rangos sutarties vykdymo pabaigoje, prieš pradėdam atlikti objekto statybos užbaigimo procedūras (statybos techninio reglamento STR 1.05.01:201793.16 punktą); 7) teismai nevertino ieškovių kaltės CK 6.217 straipsnio 2 dalies 3 punkto taikymo aspektu.

- 43.4. Teismai nepagrįstai atsisakė vertinti ieškovių argumentus dėl atsakovės neteisėtų veiksmų, netinkamai vykdant sutartines ir pagal CK 6.662, 6.694 straipsnius priklausančias įstatyme įtvirtintas pareigas, susijusias su atliktų objekte darbų priėmimu, atlikus 5,66 mln. Eur permoką už darbus pagrindinei partnerei (daugiau nei 20 proc. visos Pirkimo sutarties kainos (25,1 mln. Eur su PVM)), kuriais ieškovės grindė atsakovės neteisėtą vienašališką Rangos sutarties nutraukimą. Teismai nepagrįstai rėmėsi tuo, kad ieškovės neginčijo atsakovės ir pagrindinės partnerės pasirašytų atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktų, atliktų darbų apmokėjimo pažymų, PVM sąskaitų faktūrų.
- 43.5. Teismai privalėjo vertinti ir spręsti, ar nebuvo teisinio pagrindo konstatuoti Rangos sutarties nutraukimą teismo sprendimu pagal VPĮ 90 straipsnio 1 dalies 1 punktą arba pagal CK 6.204 straipsnio 3 dalies 1 punktą. Atsakovė ir pagrindinė partnerė, sudarydamos taikos sutartis, papildomus susitarimus (dėl kainos didinimo, darbų atlikimo termino pratęsimo ir pan.), konkludentiniais veiksmais (atliktų darbų perdavimu ir priėmimu, sumokėjimu už neatliktus darbus, nesumontuotą įrangą ir pan.) ne kartą pakeitė Rangos sutartį. Tokie Rangos sutarties keitimai keitė sutarties pobūdį ir buvo esminiai VPĮ 89 straipsnio nuostatų prasme, o tai reiškia, kad jie buvo teisiskai negalimi pagal VPĮ 89 straipsnį.
- 43.6. Priešingai nei nusprendė teismai, ieškovių ieškinio reikalavimas Rangos sutartį pripažinti pasibaigusią dėl atsakovės kaltės gali būti savarankiškas ieškinio dalykas. Viešojo pirkimo sutarties atveju galimybė ginčyti tik vienašalio sutarties nutraukimo teisėtumą, nesiekiant atkurti iki tol buvusių sutartinių teisių santykių, tiekėjams yra nustatyta VPĮ 101 straipsnio 1 dalies 5 punkte, 102 straipsnio 4 dalyje. Ieškiny, kuriuo teisme ginčijamas vienašalio sutarties nutraukimo teisėtumas, nesiekiant atkurti ankstesnių sutartinių teisių santykių, laikytinas ieškiniu dėl pripažinimo. Be to, teismas, laikydamas, kad toks reikalavimas negali būti savarankišku ieškinio dalyku, turėtų vadovaudamasis CPK 293 straipsnio 1 punktu, bylos dalį pagal tokį ieškinio reikalavimą nutraukti, tačiau šiuo atveju teismai bylos dalies nenutraukė.
- 43.7. Teismų nurodytas VPĮ 91 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų dėl tiekėjo įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą aiškinimas neatitinka bendrųjų teisingumo, sąžiningumo ir protingumo principų (CK 1.5 straipsnis), prieštarauja viešųjų pirkimų tikslui, tiekėjų lygiateisiškumo principui. Sąžiningų tiekėjų, kurie savo veiksmais niekaip neprisidėjo prie sutarties pažeidimo, įtraukimas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą nepagrįstai varžo tiekėjų konkurenciją. Be to, dėl esminio pirkimo sutarties pažeidimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą įtraukiant visus sutartį pasirašiusius ūkio subjektų grupės narius, nepriklausomai nuo jų kaltės ir individualaus prisidėjimo, nepagrįstai taikoma sankcija nenustačius atsakomybės taikymo būtinųjų sąlygų, pažeidžiamas proporcingumo principas.
44. Kasaciniu skundu ieškovė UAB „HSC Baltic“ prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 21 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškovių ieškinį tenkinti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 44.1. Teismai nepagrįstai nusprendė, kad net ir po to, kai pagrindinei partnerei buvo iškelta bankroto byla, jungtinės veiklos partnerės veikė kaip vienas solidariai atsakingas subjektas (rangovė) ir turėjo pareigą vykdyti Rangos sutartinį prisimtus įsipareigojimus bei užtikrinti, kad darbai būtų atliekami. Teismai pažeidė CK 6.978 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatą, nes, partneriui iškelus bankroto bylą, pasibaigia jungtinės veiklos sutartis. Dėl to, pasibaigus jungtinės veiklos sutarčiai ir pasikeitus sudarytos grupės sudėčiai (tiekėjui VPĮ prasme), tačiau nepakeitus Rangos sutarties pagal VPĮ reikalavimus, likusioms partnerėms (ieškovėms) negali būti keliami jokie reikalavimai dėl tolesnio Rangos sutarties vykdymo, taip pat negali būti reikalaujama solidariosios atsakomybės dėl sutarties vykdymo ta pačia apimtimi. Teismai, atskirai nevertindami Rangos sutarties vykdymo situacijos ir galimo esminio pažeidimo iki pagrindinės partnerės bankroto ir po jo, padarė šurkščią teisės taikymo klaidą.
- 44.2. Teismai Rangos sutarties sąlygas nepagrįstai aiškino išimtinai taikydami tik bendrąsias sutarčių teisės normas, nevertino sutarties vykdymo metu pasikeitusių aplinkybių (pagrindinės partnerės bankroto) įtakos sutarties vykdymui ir taip nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos praktikos, kurioje nurodoma, kad dėl ginčų, kylančių iš viešųjų pirkimų teisių santykių, be kita ko, dėl sutarties vykdymo, teisinio reguliavimo pirmiausia atsižvelgtina į VPĮ, kaip specialiojo įstatymo, nuostatas. Vadovaujantis VPĮ Rangos sutartis privalėjo būti pakeista, pakeičiant sutarties šalį (tiekėją). Kol nebuvo atliktas Rangos sutarties pakeitimas, ieškovės neturėjo teisinio pagrindo vykdyti darbus, taip pat negalėjo būti sprendžiama dėl esminio sutarties pažeidimo ir vienašališko sutarties nutraukimo.
- 44.3. Teismai, nevertindami atsakovės veiksmų vykdant Rangos sutartį (sumokėjus už faktiškai neatliktus darbus ir nesumontuotą įrangą, mokėjus nepagrįstai padidintas sumas), nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 4 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-339-469/2018 suformuotos praktikos, kurioje pabrėžiamas teismo aktyvus vaidmuo viešųjų pirkimų byloje. Teismų pasyvumas pasireiškė atsisakymu priimti ieškovių teiktus įrodymus, nesiaiškinimu, kiek darbų ir už kokią pinigų sumą buvo faktiškai atlikta vykdant Rangos sutartį. Teismai, turėdami pareigą aktyviai veikti bei ginti viešąjį interesą, be kita ko, teisminės kontrolės mechanizmu užtikrinti racionalų lėšų panaudojimą, privalėjo išsiaiškinti faktiškai atliktų ir apmokėtų darbų vertę ir įsitikinti, kad viešosios lėšos vykdant Rangos sutartį buvo panaudotos racionaliai. Esant pagrindui abejoti ieškovės teikiamų duomenų tikslumu, teismai privalėjo skirti ekspertę, kurios metu ekspertui būtų pavesta atsakyti, kiek darbų ir už kokią pinigų sumą buvo faktiškai atlikta vykdant Rangos sutartį.
- 44.4. Nors tiek atsakovė, tiek ieškovės raštu išreiškė norą nutraukti Rangos sutartį, teismai nepagrįstai vertino, kad Rangos sutartis nutraukta vienašališkai, todėl nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos dėl sandorių nutraukimo pagrindų, t. y. sutartyje nustatytomis sąlygomis. Šiuo atveju pripažintina, kad viešojo pirkimo sutartis nutraukiama abipusiu susitarimu. Atsižvelgiant į VPĮ 89 straipsnio 1, 2 ir 5 dalis, kai esant pareigai pakeisti sutartį (šiuo atveju – pakeisti Rangos sutartį dėl tiekėjo pasikeitimo) nepasiekiamas abiejų sutarties šalių priimtinas susitarimas ir be tokio pakeitimo nesant galimybės vykdyti sutarties, sutartis turi būti nutraukta. Atitinkamai nėra pagrindo spręsti, kad atsakovės sprendimas ieškoves įtraukti į Nepatikimų tiekėjų sąrašą yra teisėtas ir pagrįstas.
45. Ieškovė UAB „HSC Baltic“ pareiškė prisidėjimą prie ieškovės UAB „Montuotojas“ kasacinio skundo.
46. Ieškovės UAB „Montuotojas“ ir UAB „HSC Baltic“ pareiškė prisidėjimą prie ieškovės UAB „Mitnija“ kasacinio skundo.
47. Ieškovė UAB „Montuotojas“ pareiškė prisidėjimą prie ieškovės UAB „HSC Baltic“ kasacinio skundo.
48. Atsakovė Vilniaus miesto savivaldybės administracija atsiliepimu į ieškovių UAB „Montuotojas“, UAB „Mitnija“ ir UAB „HSC Baltic“

kasacinius skundus prašo skundus atmesti ir skundžiamus teismų procesinius sprendimus palikti nepakeistus, priteisti iš ieškovių solidariai bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

48.1. Partnerių neįvykdyta prievolė pagal rangos sutartį yra solidarioji. Tinkamas ar ne kiekvienam iš partnerių tenkančių prievolių vykdymas pagal jungtinės veiklos sutartį neturi teisinės reikšmės sprendžiant dėl jų solidariosios atsakomybės atsakovei. Dėl to ieškovės nepagrįstai kvestionuoja jungtinės veiklos sutarties pagrindų veikiančių partnerių solidariąją atsakomybę už vientisą ir nedalomą prievolę tinkamai ir laiku įvykdyti rangos sutartį. Priešingu atveju jungtinės veiklos sutarties dalyvių solidariųjų prievolių ir solidariosios atsakomybės paskirtis netektų savo prasmės ir praktinės paskirties ir sudarytų sąlygas nesąžiningiems asmenims tuo piktnaudžiauti. Priešingai nei savo kasaciniame skunde nurodė ieškovė UAB „Mitnija“, pagal [CK 6.15 straipsnio](#) 1 dalį, net kai prievolė neįvykdoma dėl vieno iš bendraskolių kaltės solidariosios pareigos atveju, kiti bendraskoliai neatleidžiami nuo atsakomybės už prievolės neįvykdymą. Tai pripažįstama ir kasacinio teismo praktikoje.

48.2. Ieškovių atlikti Rangos sutarties pažeidimai sudarė pagrindą nutraukti Rangos sutartį tiek joje nustatytu pagrindu (Rangos sutarties 11.5 punktas), tiek ir pagal [CK 6.217](#) straipsnyje įtvirtintą esminio pažeidimo institutą. Rangos sutarties pažeidimai buvo tokie esminiai, kad jos nutraukimas buvo proporcinga ir adekvati priemonė, nes: 1) partnerės Rangos sutartyje nurodytų darbų nustatytomis sąlygomis bei tvarka nevykdė; 4 mėnesius neatliko jokių, net minimalių, darbų; 2) ieškovės neužtikrino tinkamos ir visapusiškos Rangos sutarties objekto priežiūros (ne tik fizinės, bet ir atliktų darbų apsaugos, statybinių medžiagų priežiūros nuo meteorologinių veiksnių); 3) nepateikė Rangos sutarties įvykdymo užtikrinimo ir privalomojo civilinės atsakomybės draudimo, nors atsakovė nuosekliai jį reikalavo tiek komunikaudama su bankrutuojančia partnere, tiek ir su visomis partnerėmis bei sprendime dėl Rangos sutarties nutraukimo suteikė papildomą terminą šiems pateikti; be to, priešingai nei nurodė UAB „Mitnija“, pagal Statybos įstatymo 42 straipsnio 13 punktą ir Draudimo taisyklių 29 punktą, veiklos vykdymas be draudimo sutarties laikomas veiklos vykdymu neturint teisės verstis atitinkama veikla. Ieškovės nepaneigė teismų išsamiai išanalizuotų ir įvertintų esminių Rangos sutarties pažeidimų. Priešingai nei nurodė ieškovės, teismai išsamiai vertino pažeidimus pagal visus [CK 6.217](#) straipsnio 2 dalyje nurodytus kriterijus, taip pat rėmėsi [CK 6.217](#) straipsnio 5 dalyje įtvirtintu vienašaliu nutraukimu Rangos sutartyje nustatytais pagrindais, tinkamai paskirstė įrodinėjimo pareigą.

48.3. Teismai nenustatė atsakovės kaltės dėl Rangos sutarties nutraukimo, todėl neturėjo jokio pagrindo ir netgi objektyviai būtų negalėję savo iniciatyva, ieškovėms net nekeliant šių klausimų, spręsti dėl išimtinai tik kasaciniuose skunduose keliamų klausimų, kad: 1) Rangos sutartis turėjo būti pripažinta pasibaigusia [CK 6.204](#) straipsnio ir VPĮ 90 straipsnio 1 dalies 1 punkto pagrindu. Byloje nagrinėjama situacija neatitinka [CK 6.204](#) straipsnio 1 dalyje nustatytų sutarties pakeitimo sąlygų, reikalavimo dėl Rangos sutarties pakeitimo ieškovės nereikšė, ieškovės nepagrįstai bando įgyvendinti [CK 6.204](#) straipsnio 3 dalyje nustatytą išankstinę ginčo ne teisme tvarką vienu iš atsakovei teiktų raštų (2020 m. sausio 27 d.). Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad šalis, kuri atliko esminį pažeidimą, nulėmusį vienašalią sutarties nutraukimą, negali savo teisių ginti pagal [CK 6.204](#) straipsnį (ar VPĮ 89 straipsnį); 2) ieškovė s neturėjo pareigos vykdyti Rangos sutartį iki Rangos sutarties šalies pasikeitimo įforminimo. Ieškovių prievolė įvykdyti Rangos sutartį solidarioji atsakomybė už sutarties įvykdymą tinkamai ir laiku nepasibaigė iškėlus bankroto bylą bankrutuojančiai partnerei. Atsižvelgiant į kasacinio teismo išaiškinimus, būtent ieškovės turėjo pareigą inicijuoti Rangos sutarties pakeitimą, o jo neinicijavusios negali remtis šiuo faktu ir jo pagrindu neigti savo prievolės pagal Rangos sutartį; 3) Rangos sutartis nutrūko abiejų šalių bendru sutarimu pagal Rangos sutarties 15.12 punktą. Rangos sutartis laikoma nutrūkusia pagal atsakovės 2020 m. sausio 21 d. raštą. Ieškovių 2020 m. vasario 6 d. raštas, kuriame buvo pateikti tik deklaratyvūs kaltinimai, negalėjo būti teisinis pagrindas nutraukti Rangos sutartį tariamai bendru šalių sutarimu. Teismai taip pat pagrįstai atmetė ieškovių prašymą pripažinti, kad Rangos sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės. Atitinkamai teismams nebuvo pagrindo spręsti dėl kitokio Rangos sutarties pasibaigimo pagrindo.

48.4. Apeliacinės instancijos teismas nepažeidė [CPK](#) 3 ir 323 straipsnių nuostatų, nes pagrįstai, vadovaudamasis civilinio proceso nuostatomis, atsisakė priimti prieš pat posėdį teikiamus ieškovių papildomus įrodymus ir netenkino jų prašymo skirti ekspertizę ir (ar) išreiklauti įrodymus.

48.5. Teismai pagrįstai nusprendė, kad klausimas dėl ieškovių įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą nėra atsakovės diskrecija. Egzistuojant VPĮ 91 straipsnio 1 dalyje nurodytoms sąlygoms atsakovė turi pareigą įtraukti visus partnerius į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Ieškovių keliami klausimai dėl mažos jų procentinės darbų dalies pagal Rangos sutartį, dėl bankroto bylos bankrutuojančiai partnerei iškėlimo galėtų būti svarbūs nebent reabilitacijos procedūros metu, o ne sprendžiant dėl visų partnerių įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Solidarioji prievolė ir jos reikšmė sutartinių prievolių vykdymui patvirtina, kad tokie subjektai turi būti įtraukti į Nepatikimų tiekėjų sąrašą ir prisiimti atsakomybę už savo prievolių neįvykdymą ir (ar) netinkamą įvykdymą. Toks vertinimas atitinka tiek bendrojo teisingumo, sąžiningumo ir protingumo principus, tiek ir VPĮ 17 straipsnyje įtvirtintus viešųjų pirkinių principus, įskaitant ir siekį užtikrinti sąžiningą konkurenciją.

49. Trečiasis asmuo UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ atsiliepimu į ieškovių UAB „Montuotojas“, UAB „Mitnija“ ir UAB „HSC Baltic“ kasacinius skundus prašo skundus atmesti ir skundžiamus teismų procesinius sprendimus palikti nepakeistus, priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

49.1. Teismai pagrįstai identifiko solidariąją partnerių atsakomybę ir vertino, kad jungtinės veiklos sutarties partneriai yra vienas tiekėjas / subjektas / rangos sutarties šalis. Partnerės, sudarydamos jungtinės veiklos sutartį ir taip įsipareigodamos veikti bendrai, bendrai pateikdamos tiekėjo pasiūlymą viešajame pirkime, bendrai kaip vienas tiekėjas (rangovas) sudarydamos Rangos sutartį, taip pat suteikdamos įgaliojimus BUAB „Active Construction Management“, prisiėmė ne tik savo, bet ir kiekvienos kitos iš partnerių rizikas, be kita ko, solidariausias kiekvienos kitos partnerės prievolės ir atsakomybę už jų pažeidimą.

49.2. Bankroto bylos iškėlimo UAB „Active Construction Management“ faktas neturi įtakos jungtinės veiklos sutarties galiojimui, nes ieškovės buvo išreikšusios aiškią ir nedviprasmišką valią tęsti jungtinės veiklos sutartį net ir įvykus UAB „Active Construction Management“ bankrotui. Ieškovių teiginiai apie tariamą jungtinės veiklos sutarties (ir atitinkamai Rangos sutarties) pasibaigimą neatitinka tikrovės, be to, patvirtina ieškovių nenuoseklumą, pažeidžia [CPK 347 straipsnio](#) 2 dalies draudimą remtis pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme nenagrinėtomis aplinkybėmis. UAB „HSC Baltic“ nurodyta [CK 6.978](#) straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostata nėra absoliuti. Jungtinės veiklos sutartis net ir vienam iš partnerių iškėlus bankroto bylą lieka galioti dviem atvejais: 1) jei jungtinės veiklos sutartyje yra nustatytas išankstinis partnerių susitarimas išsaugoti jungtinės veiklos sutartį vienam iš partnerių iškėlus bankroto bylą; 2) jei po vieno bankroto bylos iškėlimo vienam partneriui likusieji partneriai susitaria dėl jungtinės veiklos sutarties išsaugojimo ([CK 6.978](#) straipsnio 1 dalies 1 punktas).

49.3.

Teismai pagrįstai pripažino, kad Rangos sutarties pažeidimai buvo esminiai, dėl kurių atsakovė turėjo teisę vienašališkai nutraukti Rangos sutartį. Rangos sutarties tikslas buvo skubiai (įvykdymo terminas buvo nurodytas kaip vienas iš ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų) sukurti viešajam interesui svarbų objektą, tačiau ieškovės, paskelbus pagrindinės partnerės bankrotą, nepradėjo vykdyti darbų, o atvirksčiai – vilkino laiką. Ieškovių elgesys, nesiimant veiksmų Rangos sutarties pažeidimams pašalinti, nesudarė pagrindo atsakovei tikėtis Rangos sutarties įvykdymo ateityje, delsimas nutraukti sutartį nebūtų atitkęs viešojo intereso. Ieškovėms neužtikrinus objekte esančio turto, darbų ir reikmenų apsaugos, atsakovė buvo priversta 2020 m. vasario 24 d. sudaryti statybvietės sutvarkymo paslaugų sutartį. Nors atsakovė suteikė ieškovėms papildomą terminą, ieškovės nepateikė Rangos sutarties įvykdymo užtikrinimo ir civilinės atsakomybės draudimo. Atsakovė kartu su UAB „Vilniaus vystymo

kompanija“ veikė teisėtai, skatino vykdyti Rangos sutartį, jokių pažeidimų netoleravo.

- 49.4. Ieškovių keliamas klausimas dėl permokos pagrindinei partnerei yra fakto, o ne teisės. UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ savo procesiniuose dokumentuose jau buvo nurodžiusi argumentus dėl savo veiksmų teisėtumo, pagrindžiančius tai, kad byloje nebuvo pareikštų reikalavimų dėl darbų perdavimo–priėmimo aktų, PVM sąskaitų faktūrų negaliojimo, gavus UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ užsakytą eksperto išvadą, faktiškai atliktų statybos darbų sumų paklaidą 6,62 proc. Ieškovės, įrodinėdamos tariamas permokas, slėpė jų pačių atsikirtimus paneigiančią aplinkybę, kad vienai iš partnerių UAB „Axis Power“ buvo sumokėta net 1 831 999,85 Eur suma.
- 49.5. VPĮ 91 straipsnio 1 dalies 1 punktas yra imperatyvi nuostata, kuri nesuteikia atsakovei (perkančiajai organizacijai) jokio kito elgesio pasirinkimo varianto kaip tik įtraukti esminį Rangos sutarties pažeidimą padariusias ieškoves į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Priešingai nei nurodė ieškovė UAB „Mitnija“, VPĮ 49 straipsnio 5 dalis netaikytina, nes reguliuoja situacijas, kai tiekėjas remiasi kitų ūkio subjektų pajėgumais. Šiuo atveju visos ieškovės ir pagrindinė partnerė, veikiančios jungtinės veiklos sutarties pagrindu, buvo viena tiekėja (VPĮ 2 straipsnio 36 punktas). Ieškovių teisės į VPĮ 46 straipsnio 8 dalyje nustatytos procedūros įgyvendinimą kituose pirkinuose nėra nagrinėjamos bylos dalykas.
- 49.6. Ieškovių kasacinių skundų argumentai, susiję su [CK 6.204 straipsnio](#) ir VPĮ 90 straipsnio 1 dalies 1 punkto taikymu, Rangos sutarties pasibaigimu šalių susitarimu, yra nauji, todėl negali būti nagrinėjami Lietuvos Aukščiausiojo Teismo. Be to, šie argumentai nepagrįsti: 1) Rangos sutarties kontrahentas nepasikeitė, nes ieškovės aiškiai ir nedviprasmiškai (tiek susirašinėjime su atsakove, tiek ir teismams teiktuose procesiniuose dokumentuose) išreiškė savo valią toliau vykdyti jungtinės veiklos sutartį; 2) atsakovė Rangos sutartį vienašališkai nutraukė 2020 m. sausio 22 d. raštu, ieškovių 2020 m. vasario 6 d. pranešimo net teoriškai negalima laikyti Rangos sutarties nutraukimu, dokumentas nėra pasirašytas vienos iš partnerių UAB „Axis Power“; 3) ieškovės nesikreipė į atsakovę privaloma išankstine tvarka [CK 6.204 straipsnio](#) pagrindu ir nereikšė reikalavimo dėl Rangos sutarties modifikavimo, todėl teismai pagrįstai ir teisėtai net neanalizavo nurodytos nuostatos taikymo sąlygų, taip pat ieškovės nesuformulavo jokių reikalavimų dėl VPĮ 90 straipsnio 1 dalies 1 punkto; 4) priešingai nei nurodė kasaciniame skunde ieškovė UAB „HSC Baltic“ Rangos sutartis nebuvo nutraukta abiejų šalių valia, nes šaly tokios bendros valios neišreiškė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kasacinio teismo dalinėje nutartyje nagrinėtino šalių ginčo ribų

50. [CPK 261 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad dalinis sprendimas gali būti priimamas tuomet, kai byloje yra pareikšti keli reikalavimai ir surinktu įrodymų pakanka, kad teismas priimtų sprendimą vieno ar kelių iš byloje pareikštų reikalavimų ar reikalavimo dalies pagrįstumo klausimu. Nurodyta proceso teisės norma taikytina ir kasaciniam procesui ([CPK 340 straipsnio](#) 5 dalis).
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pažymima, kad daliniu sprendimu išsprendžiami reikalavimai turi būti pakankamai savarankiški, kad galėtų būti išsprendžiami atskirai nuo kitų pareikštų reikalavimų, t. y. turi būti atsizvelgiama į visų pareikštų reikalavimų esmę ir jų tarpusavio ryšį. Sprendžiant, ar pareikšti reikalavimai yra pakankamai savarankiški, reikėtų atsizvelgti į tai, ar kiekvienas ieškovo pareikštas reikalavimas galėtų būti nagrinėjamas atskiroje byloje ir toje byloje teismas galėtų priimti galutinį sprendimą. Reikalavimų savarankiškumas priklauso nuo materialinių teisinių santykių, iš kurių šie reikalavimai yra kilę, specifikos. Jei remiantis materialinius teisinius santykius reglamentuojančiomis teisės normomis yra galima priimti sprendimą dėl vieno ar kelių reikalavimų, neišsprendus likusių reikalavimų, reikalavimai yra savarankiški ir gali būti sprendžiami daliniu sprendimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-424/2013](#); 2015 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-357-248/2015](#)).
52. Nagrinėjamu atveju ieškovės pareikštu ieškiniu kėlė reikalavimus dėl perkančiosios organizacijos vienašališko Rangos sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, pripažinimo, kad ši sutartis pasibaigė dėl pačios perkančiosios organizacijos kaltės, ir ieškovių įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą teisėtumo. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovių ieškinio reikalavimų pobūdis, nagrinėjamos bylos specifika, be kita ko, proceso koncentruotumo ir ekonomiškumo principų užtikrinimo svarba, suponuoja pagrindą taikyti pirmiau nurodyto dalinio sprendimo priėmimo nuostatas kasaciniame teisme.
53. Ieškinio reikalavimai dėl vienašališko viešojo pirkimo sutarties nutraukimo, pripažinimo, kad viešojo pirkimo sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės, ir tiekėjų įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą yra tarpusavyje susiję. Nors pagal teisinį reguliavimą viešojo pirkimo sutarties nutraukimas dėl esminio sutarties pažeidimo, kurį padaro tiekėjas, neišvengiamai lemia jo įtraukimą į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, tačiau teisėjų kolegijai kyla pagrįstų abejonių dėl tokio nacionalinio reguliavimo atitikties ES teisės aspektu dėl to, ar tiekėjų įrašymas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą yra perkančiosios organizacijos sprendimas, kuriam taikoma teisėtumo peržiūros procedūra, o jei tokį „sprendimą“ galima apskųsti, kokie yra jo priėmimo ir teisėtumo vertinimo pagrindai. Dėl nurodytų priežasčių ieškovių reikalavimai pagal savo pobūdį galimi nagrinėti savarankiškai. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, šia daline nutartimi nagrinėtina bylos dalis pagal ieškovių ieškinio reikalavimus dėl sutarties nutraukimo pripažinimo negaliojančiu ir pripažinimo, kad sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės. Atitinkamai vertintinas kasacinių skundų argumentų, kiek jie susiję su nurodytais ieškinio reikalavimais, pagrįstumas. Dėl reikalavimo, susijusio su ieškovių įtraukimu į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, ir atitinkamai dėl kasacinių skundų argumentų šiame kontekste pasisakytina atskira kasacinio teismo nutartimi.

Dėl ūkio subjektų grupės, veikiančios jungtinės veiklos sutarties pagrindu, atsakomybės vykdant viešojo pirkimo rangos sutartį

54. Ieškovės UAB „Mitnija“ ir UAB „HSC Baltic“ kasaciniuose skunduose teigia, kad bylą nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nepagrįstai ieškoves, t. y. jungtinės veiklos partneres, vertino kaip vieną bendrą Rangos sutarties šalį – rangovę, pažeidė [CK 6.978 straipsnio](#) 1 dalies 2 punktą, nes net ir po pagrindinės partnerės bankroto bylos iškilimo ieškoves pripažino solidariai atsakingomis už Rangos sutartimi prisiimtų įsipareigojimų tinkamą vykdymą. Teisėjų kolegija šiuos kasacinių skundų argumentus vertina kaip nepagrįstus.

55. VPĮ (2019 m. gruodžio 20 d. įstatymo Nr. XIII-2765 redakcija, galiojusi nuo 2019 m. gruodžio 31 d.) 2 straipsnio 36 dalyje tiekėjas yra apibrėžtas kaip ūkio subjektas – fizinis asmuo, privatusis ar viešasis juridinis asmuo, kita organizacija ir jų padalinys arba tokių asmenų grupė, įskaitant laikinas ūkio subjektų asociacijas, kurie rinkoje siūlo atlikti darbus, tiekti prekes ar teikti paslaugas. VPĮ 18 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad viešajame pirkime paraišką arba pasiūlymą gali pateikti tiekėjų grupės. Jeigu tokia grupė nori pateikti paraišką arba pasiūlymą, perkančioji organizacija iš šios grupės neturi reikalauti, kad ji įgytų tam tikrą teisinę formą, tačiau, perkančiajai organizacijai priėmus sprendimą su tokia grupe sudaryti pirkimo sutartį, iš jos gali būti reikalaujama įgyti tam tikrą teisinę formą, jeigu tai yra būtina siekiant tinkamai įvykdyti pirkimo sutartį.
56. Sistemškai aiškinant nurodytą VPĮ 18 straipsnio 2 dalies normą ir 2 straipsnio 36 dalyje apibrėžtą tiekėjo sąvoką, viešajame pirkime ūkio subjektas turi galimybę dalyvauti tiek savarankiškai, tiek kaip grupė, pavyzdžiui, jungtinės veiklos sutarties pagrindu.
57. Jungtinė veikla (partnerystė) reglamentuojama [CK 6.969–6.982](#) straipsniuose. Nurodyto [CK 6.969](#) straipsnio 1 dalyje jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties samprata apibrėžiama kaip dviejų ar daugiau asmenų (partnerių), kooperuojant savo turta, darbą ar žinias, įsipareigojimas veikti bendrai tam tikram, neprieštaraujančiam įstatymui tikslui arba tam tikrai veiklai. [CK 6.975](#) straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu jungtinės veiklos sutartis susijusi su ūkine komercine partnerių veikla, visi partneriai pagal bendras prievolės atsako solidariai, nepaisant šių prievolių atsiradimo pagrindo.
58. Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis yra fiduciarinė, laikoma didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu (lot. *uberrimae fidei*) grindžiama sutartimi. Vykdydamos sutartį šalys (partneriai) saistomos tarpusavio pasitikėjimo pagrindu prisiimtų įsipareigojimų, kuriuos turi vykdyti laikydamosi, be kita ko, viena kitos interesų (partnerių tarpusavio fiduciarinės pareigos). Taigi griežtas šios sutarties sąlygų laikymasis pagal sutarties fiduciarinį pobūdį ir joje išdėstytas sąlygas, kurioms svarbą suteikia šalys, turi esminę reikšmę. Sutarties fiduciarinis pobūdis ir partnerių tarpusavio bendradarbiavimas yra reikšmingi vykdant sutartį – pagal [CK 6.972](#) straipsnio 5 dalį sprendimai, susiję su bendrais partnerių reikalais, priimami bendru partnerių sutarimu, jeigu jungtinės veiklos sutartis nenustato ko kita. Veikdami kartu ar atskirai pagal jungtinės veiklos sutartį partneriai siekia sutarties tikslo, taip pat savo veiksmais prisiima sau ir sukelia kitiems partneriams riziką dėl sutartimi siekiamo rezultato nepasiekimo, taip pat galimų nuostolių atsiradimo. Dėl to šios sutarties pobūdis, jos įgyvendinimo rizikos laipsnis, ypač kai siekiama ūkinės komercinės veiklos rezultatų, lemia tai, kad šalys turi kaip galima glaudžiau kooperuotis sudarydamos sutartį, ypač – ją vykdydamos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-442/2013](#); 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-91-248/2017, 37 punktas).
59. Byloje teismų nustatyta, kad pagal Pirkimo sąlygas ūkio subjektų grupė, teikdama bendrą pasiūlymą, turėjo pateikti jungtinės veiklos sutartį, kurioje turėjo būti nurodyti kiekvienos šios sutarties šalies įsipareigojimai vykdant pirkimo sutartį, šių įsipareigojimų vertės dalis, įeinanti į bendrą sutarties vertę, nurodytas grupei atstovaujantis asmuo ir nustatyta solidarioji visų šios sutarties šalių atsakomybė už prievolių perkančiajai organizacijai nevykdymą (Pirkimo sąlygų 19, 20 punktai).
60. Nagrinėjamu atveju, bylos duomenimis, ieškovės, siekdamos dalyvauti ir pateikti bendrą pasiūlymą atsakovės vykdytame Pirkime, sudarė 2017 m. sausio 30 d. jungtinės veiklos (partnerystės) sutartį. Šia sutartimi partnerės, be kita ko, patvirtino, kad, kooperuodamos savo turta, darbą ir (ar) žinias, įsipareigoja veikti bendrai ir dalyvauti pirkime, o laimėjus pirkimą pasirašyti su perkančiąja organizacija rangos sutartį ir tinkamai vykdyti rangos sutartimi prisiimtus įsipareigojimus (sutarties 1.1 punktas); susitarė, jog konkurso laimėjimo atveju pagal rangos sutartį rūpestingai, efektyviai ir ekonomiškai atliks paskirtą darbų dalį ir vykdys savo įsipareigojimus (sutarties 3.1.6 punktas); geranoriškai bendradarbiaus siekdamos sutarties tikslo, esant prašymui, teiks reikiamą informaciją ir dokumentus bei kitokią pagalbą ir atliks kitus veiksmus, reikalingus sutarties tikslui pasiekti (sutarties 3.1.9 punktas).
61. Partnerės taip pat susitarė dėl kiekvienos įsipareigojimų vertės dalies, įeinančios į bendrą pasiūlymo kainą, ir kiekvienos atliktinų darbų pobūdžio: pagrindinė partnerė – 65 proc. (darbų sritis – visi statybos ir bendrieji statybos darbai ir kiti darbai, kurių neatlieka kitos partnerės); UAB „Axis Power“ – 10 proc. (darbų sritis – baseinų pakeliamų dugnų ir sienų ir įrangos tiekimo su montavimu / įrengimu ir įrangos montavimo (įrengimo) priežiūros darbai); UAB „HSC Baltic“ – 15 proc., o UAB „Mitnija“ ir UAB „Montuotojas“ – po 5 proc. (darbų sritis – dalis statybos ir bendrųjų statybos darbų) (sutarties 3.1.3 punktas). Jungtinės veiklos sutarties 3.2.2 punktu partnerės taip pat susitarė, kad dalyvavimo Pirkime ir projekto vykdymo tikslu bendrus reikalus tvarkys ir partnerėms atstovaus pagrindinė partnerė – BUAB „Active Construction Management“.
62. Ieškovės ir trečiasis asmuo BUAB „Active Construction Management“, kaip ūkio subjektų grupė jungtinės veiklos pagrindu, laimėjo atsakovės vykdytą Pirkimą ir 2017 m. birželio 5 d. sudarė Rangos sutartį dėl Vilniaus daugiaviečio Lazdynų sveikatinimo centro statybos darbų atlikimo.
63. Nors ieškovė UAB „Mitnija“ kasaciniame skunde akcentuoja, kad jungtinės veiklos sutartini savarankiškas teisės subjektas nėra sukuriamas, jungtinės veiklos partnerės negali būti sutapatinamos su pagrindine partnere, o partnerių fiduciarumo pareigos negali užkirsti kelio reikšti reikalavimus trečiajam asmeniui, remiantis vieno iš partnerių atliktais veiksmais, teisėjų kolegija pažymi, jog tiek pirmiau nurodytos VPĮ teisinio reguliavimo nuostatos, [CK](#) nuostatos, reglamentuojančios jungtinės veiklos vykdymą, tiek Pirkimo sąlygų, jungtinės veiklos sutarties turinys suponuoja, kad, ūkio subjektų grupė jungtinės veiklos sutarties pagrindu pripažinus viešojo pirkimo laimėtoja, pirkimo sutartis sudaroma būtent su ūkio subjektų grupe, kaip sutarties šalimi, o ne su grupės nariais kaip atskirais savarankiškais tiekėjais ir už tinkamą sutarties vykdymą solidariai atsakingos visos jungtinės veiklos partnerės.
64. Kaip nustatyta bylą nagrinėjusių teismų, jungtinės veiklos sutartimi pagrindinei partnerei BUAB „Active Construction Management“ buvo pavesta pasirašyti Pirkimo sutartį visų partnerių vardu (jungtinės veiklos sutarties 3.2.3 punkto 3 eilutė), suteikta teisė dalyvavimo Pirkime ir projekto vykdymo tikslu bendrus reikalus tvarkyti ir atstovauti partnerėms, tačiau, kaip teisingai pažymėjo tiek pirmosios instancijos, tiek apeliacinės instancijos teismas, visos partnerės veikė siekdamos bendro tikslo, sutartimi prisiimtų prievolių vykdymas priklausė nuo visų ūkio subjektų grupės narių veiksmų, už viešojo pirkimo rangos sutarties vykdymą perkančiajai organizacijai visos partnerės įsipareigojo atsakyti solidariai (jungtinės veiklos sutarties 6.2 punktas).
65. Kasaciniame skunde ieškovė UAB „HSC Baltic“ nurodo, kad jungtinės veiklos sutartis baigiasiskėlus vienam iš partnerių bankroto bylą, atitinkamai nebeliko ir tiekėjo, kuris sudarė ginčo Rangos sutartį. Nuostata dėl jungtinės veiklos sutarties pabaigos, bankrutavus vienam iš partnerių, iš tiesų įtvirtinta [CK 6.978](#) straipsnio 1 dalies 2 punkte. Tačiau šioje teisės normoje taip pat nustatyta, kad jungtinės veiklos sutartis galioja, esant to paties [CK 6.978](#) straipsnio 1 dalies 1 punkto išimtimis, t. y. jei jungtinės veiklos sutartis ar vėlesnis likusių partnerių susitarimas nustato išsaugoti jungtinės veiklos sutartį tarp likusių partnerių, jungtinės veiklos sutartis nepasibaigia. Taigi, net ir iškėlus bankroto bylą vienam iš partnerių, jungtinės veiklos sutartyje gali būti susitarta, jog ši sutartis ir toliau galios, o sutartyje nesant tokios nuostatos, likusieji partneriai gali patys susitarti dėl tolesnio jungtinės veiklos sutarties galiojimo.
66. Pažymėtina, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią, yra privaloma ir turi būti vykdoma ([CK 6.189](#) straipsnio 1 dalis, 6.200 straipsnis). Sutarties privalomumo ir vykdytinumo (lot. *pacta sunt servanda*) principai, kuriais grindžiami sutartiniai santykiai, lemia, kad bet koks sutarties netinkamas vykdymas reiškia sutarties pažeidimą, už kurį atsakinga sutartinių įsipareigojimų nevykdanti sutarties šalis. Sutarčių privalomumo šalims principas reikalauja sutartį vykdyti ir vienos iš šalių atsisakymas nuo sutarties negalimas, išskyrus įstatyme išvardytus atvejus, kai šalis pati gali vienašališkai nutraukti sutartį arba inicijuoti nutraukimą teismine tvarka (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-202-915/2019](#) 37 punktą).

67. Nors bankroto bylos iškėlimas pateisina bankrutuojančio asmens iki bankroto bylos iškėlimo priimtų sutartinių prievolių nevykdymą (Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo 61 straipsnis, iki 2020 m. sausio 1 d. galiojusio Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio 7 dalies 4 punktą), tačiau tuo atveju, jei bankroto byla iškeliama vienam iš jungtinės veiklos partnerių ir likusieji partneriai susitaria (jungtinės veiklos sutartyje ar vėliau atskiru susitarimu) dėl jungtinės veiklos sutarties galiojimo tęsimą, vieno partnerio bankrotas savaime negali būti priežastimi likusiems partneriams atsisakyti vykdyti prievolės, kurias jie prisiėmė būtent kaip ūkio subjektų grupę, veikianti jungtinės veiklos sutarties pagrindu.
68. Byloje nustatyta, kad Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartimi trečiajam asmeniui BUAB „Active Construction Management“, kuri jungtinės veiklos sutartimi paskirta pagrindine partnere, iškelta bankroto byla. Pagrindinė partnerė 2019 m. gruodžio 6 d. informavo ieškoves, atsakovę ir trečiąjį asmenį UAB „Vilniaus vystymo kompanija“, kad nebevykdys Rangos sutarties. Atsakovė, siekdama išsiaiškinti tolesnio Rangos sutarties vykdymo aplinkybes, 2019 m. lapkričio 14 d. kreipėsi į likusias jungtinės veiklos partneres, prašydama nurodyti naują ūkio subjektų grupės atstovą ir patvirtinti tinkamą Rangos sutarties vykdymą. Ieškovės 2019 m. lapkričio 25 d., 2019 m. gruodžio 10 d., 2020 m. sausio 16 d., 2020 m. sausio 27 d. raštais ir pateiktu susitarimo projektu atsakovei teigė neatsisakančios bendradarbiauti, tačiau laikėsi pozicijos, kad atsakovė netinkamai vykdė Rangos sutartį, dėl atsakovės neteisėtų veiksmų buvo pratęstas Rangos sutarties vykdymo terminas, netinkamai panaudotos lėšos, todėl atsakovė turėtų imtis veiksmų susidariusiai situacijai spręsti, įsipareigoti susigrąžinti permokėtas sumas iš pagrindinės partnerės, o ieškovėms nereikšti pretenzijų dėl iki tol atliktų darbų, užtikrinti atliktų darbų apmokėjimą.
69. Teisėjų kolegija pažymi, kad byloje nėra nustatyta, jog jungtinės veiklos sutartyje šalys būtų susitarusios dėl sutarties galiojimo, vienai iš partnerių iškėlus bankroto bylą, tačiau pagal teismų nustatytas aplinkybes faktinis likusių partnerių elgesys, pozicija bendraujant su atsakove, paaiškęs apie pagrindinės partnerės bankroto bylos iškėlimą, suponuoja, kad jungtinės veiklos sutartis nepasibaigė. Ieškovės kasaciniuose skunduose taip pat nesiremia argumentu, kad jos, kaip likusios partnerės, būtų išreiškusios aiškią valią nebetęsti jungtinės veiklos sutartimi priimtų įsipareigojimų, sužinojusios apie pagrindinės partnerės bankrotą. Priešingai, ieškovė UAB „Mintija“ kasaciniame skunde kritikuoja būtent perkančiosios organizacijos nebendradarbiavimą, kuris, ieškovės nuomone, trukdė partnerėms tinkamai perimti Rangos sutarties vykdymą.
70. Be to, byloje nenustatyta, kad tiek likusių neįvykdytų darbų pagal Rangos sutartį dalis, tiek ieškovių veiklos pobūdis ir jų kvalifikacija suponavo objektyvų jų negalimumą tęsti viešojo pirkimo sutarties vykdymo persigrupuojant (tarpusavyje pasidalinant pagrindinės partnerės neįvykdytus darbus) ar šią sutartį pakeitus tiekėjo sudėties aspektu (VPĮ 89 straipsnio 1 dalies 4 punkto b papunktis). Nurodytos aplinkybės leidžia spręsti, kad pagrindinės partnerės bankroto bylos iškėlimas savaime nepanaikina jungtinės veiklos sutarties galiojimo, nes likusių partnerių (ieškovių) veiksmai po pagrindinės partnerės bankroto bylos iškėlimo [CK 6.978 straipsnio](#) 1 dalies 1, 2 punktų kontekste laikytini susitarimu tęsti jungtinės veiklos sutarties vykdymą. Atitinkamai nėra pagrindo sutikti su ieškovės UAB „HSC Baltic“ kasacinio skundo argumentu, kad šiuo atveju aplinkybė dėl pagrindinės partnerės bankroto atleido ieškoves nuo pareigos vykdyti Rangos sutartį.
71. Atsižvelgdama į nurodytas aplinkybes, teisėjų kolegija daro išvadą, kad byla nagrinėjė teismai, įvertinę Pirkimo sąlygų, Rangos sutarties, jungtinės veiklos sutarties nuostatas ir vadovaudamiesi aktualiomis [CK](#) nuostatomis, pagrįstai nusprendė, jog ieškovių ir trečiojo asmens BUAB „Active Construction Management“ ūkio subjektų grupę, susitarusi jungtinės veiklos pagrindu veikti bendram tikslui, t. y. bendram pasiūlymui Pirkime pateikti ir viešojo pirkimo sutarčiai pasirašyti bei jai vykdyti, laikytina viena Rangos sutarties šalimi. Nors teismai nepasisakė dėl pagrindinės partnerės bankroto įtakos jungtinės veiklos sutarties galiojimui, tačiau jie iš esmės priėjo prie pagrįstos išvados, kad šiuo atveju ūkio subjektų grupės narius dėl jungtinės veiklos sutarties, kurios nebuvo pagrindo laikyti pasibaigusia, siejo bendra pareiga tinkamai vykdyti Rangos sutartį.
72. Ieškovių argumentai dėl pagrindinės partnerės neteisėtų veiksmų vykdant Rangos sutartį teisiskai nereikšmingi sprendžiant byloje nagrinėjamą ginčą. Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, jog tinkamas ar ne kiekvienam iš skolininkų tenkančių prievolių vykdymas neturi teisinės reikšmės dėl jų solidariosios atsakomybės kreditoriui. Tačiau tokia aplinkybė gali turėti įtakos vėlesniems jų tarpusavio santykiams (atsiskaitymams), pavyzdžiui, jei teismas kreditoriaus reikalavimų prievolės vykdymą priteisė tik iš vienos šalies, taip pat sprendžiant dėl kreditoriaus nuostolius atlyginusio jungtinės veiklos partnerio regreso teisės apimtį ([CK](#) 6.9 straipsnio 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-235-690/2016](#), 51 punktą). Toks aiškinimas, be kita ko, siejasi su pirmiau aptarta jungtinės veiklos dalyvių tarpusavio santykių specifika, kurią lemia jungtinės veiklos sutarties tikslo bendrumas ir jų atsakomybė: nė vienas jungtinės veiklos dalyvis negali reikalauti naudos tik sau pačiam, jungtinės veiklos partneriai dalijasi tiek gautą pelną, tiek nuostolius ir bendrai atsako pagal iš bendros veiklos kilusias prievolės ([CK](#) 6.974–6.976 straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-427-611/2015](#)).

Dėl vienašališko viešojo pirkimo rangos sutarties nutraukimo pagrindo

73. VPĮ 90 straipsnio 1 dalyje nustatytos konkrečios sąlygos, kai perkančioji organizacija gali vienašališkai nutraukti pirkimo sutartį (pakeitus pirkimo sutartį pažeidžiant šio įstatymo VPĮ 89 straipsnį; paaiškęs tiekėjo pašalinimo pagrindams pagal VPĮ 46 straipsnio 1 dalį; Europos Sąjungos Teisingumo Teismui procese pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsnį pripažinus, kad nebuvo įvykdyti įsipareigojimai pagal Europos Sąjungos steigiamąsias sutartis ir Direktyvą 2014/24/ES). Pagal to paties VPĮ 90 straipsnio 3 dalį pirkimo sutartis gali būti nutraukta ir sutartyje nurodytais atvejais bei kitais negu šio straipsnio 1 dalyje nurodytais ir [CK](#) nustatytais atvejais ir tvarka.
74. Taigi, VPĮ reguliuojamas ne tik tiekėjų parinkimas ir sutarčių su jais sudarymas, bet ir viešųjų pirkimų metu sudarytų sutarčių vykdymas, pakeitimas bei nutraukimas. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad VPĮ – *lex specialis* (specialusis teisės aktas) viešųjų pirkimų srityje; kitų teisės aktų nuostatos jo atžvilgiu taikytinos subsidiariai, tačiau nepaneigiant imperatyviųjų teisės nuostatų taikymo kitų teisinių santykių srityse (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-8-248/2018](#), 46 punktą). Atsižvelgiant į tai, laikytina, kad VPĮ yra nustatyti specialūs vienašališko viešojo pirkimo sutarties nutraukimo pagrindai, tačiau pagal VPĮ 90 straipsnio 3 dalį vienašališkas viešojo pirkimo sutarties nutraukimas galimas ir pagal [CK](#) įtvirtintas bendrąsias vienašališko sutarties nutraukimo taisykles.
75. Kasacinio teismo praktikoje aiškinant [CK](#) nustatytas vienašališko sutarties nutraukimo nuostatas pažymėta, kad įstatymo leidėjas suteikia galimybę vienašališkai (nesikreipiant į teismą) nutraukti sutartį esant šiems pagrindams: pirmą, esant esminiam sutarties pažeidimui, kuris nustatomas atsižvelgiant į [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalies nurodytas aplinkybes; antra, jei sutarties pažeidimas pasireiškia termino praleidimu ir sutarties įvykdymas nepraranda prasmės po termino praleidimo (t. y. jeigu sutarties įvykdymo termino praleidimas yra esminis sutarties pažeidimas), nukentėjusi šalis gali nutraukti sutartį, prieš tai nustačiusi papildomą protingą terminą neįvykdytai sutarčiai įvykdyti ([CK 6.209 straipsnis](#), 6.217 straipsnio 3 dalis); trečia, [CK 6.217 straipsnio](#) 5 dalis leidžia sutarties šalims vienašališkai nutraukti sutartį joje nustatytais atvejais, t. y. aptarus sutartyje konkrečius jos nutraukimo pagrindus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. liepos 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-375-687/2016](#) 30 punktą; 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-312-1075/2018](#) 28 punktą).
76. Pagal [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalį, nustatant, ar sutarties pažeidimas yra esminis, turi būti atsižvelgiama į tai: 1) ar nukentėjusi šalis iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties, išskyrus atvejus, kai kita šalis nenustatė ir negalėjo protingai nustatyti tokio rezultato; 2) ar pagal sutarties

esmę griežtas prievolės sąlygų laikymasis turi esminę reikšmę; 3) ar prievolė neįvykdyta tyčia ar dėl didelio neatsargumo; 4) ar neįvykdymas duoda pagrindą nukentėjusiai šaliai nesitikėti, kad sutartis bus įvykdyta ateityje; 5) ar sutarties neįvykdžiusi šalis, kuri rengėsi įvykdyti ar vykdė sutartį, patirtų labai didelių nuostolių, jeigu sutartis būtų nutraukta.

77. Pagal kasacinio teismo praktiką, analizuojant [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintų esminio sutarties pažeidimo kriterijų turinį, kuo didesnis atotrūkis tarp sutarties neįvykdymo ir pažadėto vykdymo, tuo didesnė tikimybė, kad sutarties neįvykdymas esant ginčui bus pripažintas esminiu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-274-403/2018](#), 59 punktą). Kiekvieno ginčo atveju sutarties pažeidimą pripažįstant esminiu, turi būti įvertinta, ar nukentėjusios šalies asmeniniai interesai dėl tokio pažeidimo buvo iš esmės suvaržyti, nes esminį sutarties pažeidimą nulemia tai, ar nukentėjusi šalis negavo didžiosios dalies to, ką pagal sutartį per visą jos terminą pagrįstai tikėjosi gauti, taip pat ar nukentėjusios šalies teisėtai, pagrįsti lūkesčiai dėl numatytų sutarties vykdymo rezultatų lieka neįgyvendinti vien dėl sutartį pažeidusio kontrahento veiksmų, ar ir dėl kitų priežasčių. Svarbu atsižvelgti ir į sutarties vykdymo tarp šalių susiklosčiusią praktiką, taip pat į sutartį pažeidusios šalies vaidmenį, t. y. nustatyti, ar sutartis netinkamai įvykdyta sąmoningai to siekiant (tyčia), ar dėl aplaidumo (didelio neatsargumo). Nukentėjusi šalis negali remtis [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalies ir sutartyje nustatytais vienašaliu nutraukimo pagrindais kaip pretekstu vienašališkai nutraukti sutartį. Nutraukimo pagrindai turi būti realūs, jų tikrumas įrodytas, ir jie turėtų reikšti, kad sutarties tolesnis galiojimas sukeltų nukentėjusiai šaliai sutarties sudarymo metu nenumatytus turinio ar asmeninio pobūdžio didelius praradimus. Vien tik formalus sutarties esminių nuostatų pažeidimas, jeigu neatsiranda neigiamų pasekmių (žalos) nukentėjusiai šaliai, paprastai leidžia daryti išvadą, kad esminio sutarties pažeidimo nebuvo, o nukentėjusios šalies rėmimasis tokia aplinkybe vienašališkai nutraukiant sutartį reikšia bandymą įrodyti tariamą ar apsimėtinį sutarties nutraukimo pagrindą. Vienašalis sutarties nutraukimas kaip nukentėjusios šalies interesų savignyos priemonė įstatymų leidėjo yra įtvirtintas ir laikomas adekvačia reakcija į sutartį pažeidusios šalies elgesį, pasireikšusį esminiu sutarties pažeidimu (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-312-1075/2018](#), 27 punktą).
78. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad svarbiausias esminio pažeidimo kriterijus įtvirtintas [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalies 1 punkte. Įstatymų leidėjas nustatė, kad vienos šalies inicijuota sutarties pabaiga yra pagrįsta tuo atveju, jeigu nukentėjusi šalis negauna to, ką tikėjosi gauti sudarydama sutartį. Jeigu nukentėjusi šalis toleruoja sutarties pažeidimą ilgą laiką, leidžia toliau vykdyti sutartį ir priima iš jos gaunamą naudą, negalima daryti išvados, kad ji negauna to, ką tikėjosi gauti sudarydama sutartį. Todėl tuo atveju, kai įvyksta sutarties pažeidimas, kuris pagal šalių susitarimą laikomas esminiu, nukentėjusi šalis, laikydamasi [CK 6.218 straipsnio](#) 1 dalyje arba sutartyje įtvirtinto termino iš anksto pranešti apie sutarties nutraukimą, privalo kuo operatyviau pasinaudoti šia teise. Tokiu atveju sutartį pažeidusi šalis negalės turėti lūkesčio, kad jos pažeidimas nėra reikšmingas. Panaši idėja yra įtvirtinta [CK 6.218 straipsnio](#) 2 dalyje. Ši [CK](#) taisyklė yra parengta 1994 m. Tarptautinės privatinės teisės instituto parengtų UNIDROIT komercinių sutarčių principų 7.3.2 straipsnio 2 dalies pagrindu. Analogiška taisyklė įtvirtinta ir Europos sutarčių teisės principų 9:303 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta, kad nukentėjusioji šalis praranda teisę vienašališkai nutraukti sutartį, jeigu ji per protingą terminą nuo sužinojimo apie sutarties pažeidimą nepraneša kitai šaliai apie sutarties nutraukimą (angl. *The aggrieved party loses its right to terminate the contract unless it gives notice within a reasonable time after it has or ought to have become aware of the non-performance*). Nukentėjusi šalis, delsdama pasinaudoti vienašaliu sutarties nutraukimu, savo veiksmais patvirtina, kad priims tolimesnį sutarties vykdymą. Taip ji sukuria lūkestį sutartį pažeidusiai šaliai, kad sutartis nebus nutraukta, todėl ji praranda teisę nutraukti sutartį (pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-72-916/2019](#) 28 punktą). Tai pripažįstama ir teisės doktrinoje (žr. Chochrin, T. Vienašališkas sutarties nutraukimas: esminis pažeidimas ir papildomas terminas sutarčiai įvykdyti. Iš Birštonas, R. et al. Privatinės teisės teorija ir praktika. Liber Amicorum Vytautui Pakalniškiui. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013, p. 292–294).
79. Kaip minėta, [CK 6.217 straipsnio](#) 5 dalyje įtvirtinta, kad vienašališkai sutartis gali būti nutraukta joje nustatytais atvejais. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad jeigu šalys susitarė, kad tam tikros sutarties sąlygos pažeidimas yra pagrindas vienašališkai nutraukti sutartį, tai nebūtina, kad jos būtų susitarusios šį pažeidimą vertinti kaip esminį. Sutartyje ir įstatyme išvardytų vienašaliu sutarties nutraukimo pagrindų taikymo skirtumas yra tas, kad teismas netikrina, ar sutartyje įtvirtintas sutarties nutraukimo pagrindas savo pobūdžiu atitinka [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalies kriterijus. Tačiau sutartyje nurodytas nutraukimo pagrindas yra sutarties sąlyga, todėl teismo vertinamas ir kontroliuojamas sutarties sąlygų teisėtumo ir sąžiningumo aspektais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-114/2014](#); 2015 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-596-313/2015](#); 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-312-1075/2018](#), 28 punktą). Kasacinis teismas taip pat yra pažymėjęs, kad tuo atveju, kai šalių sutartyje aptarti vienašaliu sutarties nutraukimo atvejai siejami su sutarties pažeidimu, paprastai laikoma, kad toks sutarties pažeidimas yra esminis. Jo esminis pobūdis grindžiamas šalių suderinta valia sudarant sutartį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-72-916/2019](#), 25 punktą).
80. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad sprendami dėl ginčų, kylančių iš viešųjų pirkimų teisinių santykių, teismai, be kita ko, dėl sutarties vykdymo, turi vertinti ne tik ginčo sutarties nuostatas, bet ir, atsižvelgdami į aplinkybę, jog ginčo sutartis buvo sudaryta viešojo pirkimo būdu, sutarties turinys turi būti nustatomas ir tiriant bei vertinant paskelbto viešojo pirkimo konkurso sąlygas, taip pat ir konkurso laimėtojo pasiūlymą, šalių elgesį vykdančią sutartį ir pan. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-220-969/2020](#), 46 punktą ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
81. Atsižvelgdama į nurodytas vienašališko sutarties nutraukimo pagrindus reglamentuojančias teisės normas ir kasacinio teismo praktikos išaiškinimus, teisėjų kolegija pažymi, kad tam tikrais atvejais galimos faktinės situacijos, kai sutartis gali būti nutraukta skirtingais pagrindais, t. y. tiek vadovaujantis [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintais esminio sutarties pažeidimo vertinamaisiais kriterijais, tiek sutartyje šalių aptartais konkrečiais sutarties pažeidimo (paprastai, bet nebūtinai, esminio) atvejais ([CK 6.217 straipsnio](#) 5 dalis). Praktikoje neretai galimos situacijos, kai šalių aptarti konkretūs pažeidimo atvejai atitinka ir įstatyme įtvirtintus esminio sutarties pažeidimo vertinamuosius kriterijus. Kadangi abiem atvejais naudojama šį savignyos būdą nukentėjusi šalis siekia to paties tikslo – nutraukti sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo, šie nutraukimo pagrindai vienas kitam neprieštarauja. Todėl, esant įstatyme ir sutartyje įtvirtinto vienašaliu sutarties nutraukimo pagrindų sutapčiai, nukentėjusi sutarties šalis turi teisę grįsti savo reikalavimą (ir pranešimą ne teismo tvarka) nutraukti sutartį tiek vienu iš šių pagrindų, tiek jais abiem. Kai sutartis ne teismine tvarka nutraukta remiantis abiem pagrindais, o sutartį pažeidusi šalis ginčija nutraukimo teisėtumą, teismas turi įvertinti, ar sutarties nutraukimo metu egzistavo bent vienas iš šių sutarties nutraukimo pagrindų.
82. Nagrinėjamu atveju Rangos sutarties nutraukimo pagrindai nustatyti 11.5 punkte, kuriame nurodyta, kad užsakovė turi teisę, įspėjusi rangovę prieš 15 darbo dienų, vienašališkai nutraukti sutartį, jei rangovė be pateisinamos priežasties nevykdo sutarties 10.1.1–10.1.44 punktuose nustatytų įsipareigojimų.
83. Rangos sutartyje susitarta vienašališkai nutraukti sutartį, rangovei nesilaikant, be kita ko, šių pareigų: nustatyto laiku pradėti, atlikti, užbaigti ir perduoti užsakovei darbus (Rangos sutarties 10.1.2 punktą); saugoti atliktus darbus, reikmenis nuo sugadinimo ir vagystės, nuo meteorologinių sąlygų poveikio ir kitokio sugadinimo (Rangos sutarties 10.1.10 punktą); užtikrinti, kad privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartis nenutrūksta nuo sutarties įsigaliojimo iki rangovės įsipareigojimų įvykdymo pabaigos (Rangos sutarties 10.1.40 punktą); pateikti užsakovei sutarties sąlygų įvykdymo užtikrinimą (Rangos sutarties 10.1.42 punktą).
84. Atsakovė, vienašališkai nutraukdama Rangos sutartį, rėmėsi sutartyje nustatytais pagrindais, kuriuos laikė atitinkančiais ir [CK 6.217](#) straipsnio 2 dalies pagrindą, nurodydama, kad rangovė neištaisė atsakovės pranešimais nurodytų trūkumų, todėl sutartis nutraukiama rangovei neprižiūrint objekto, nepateikus Rangos sutarties įvykdymo užtikrinimo ir galiojančio rangovės civilinės atsakomybės draudimo, nesilaikant Rangos sutartyje nustatytų terminų ir nevykdant Rangos sutarties. Nurodytu pranešimu atsakovė taip pat suteikė partneriams dar kartą papildomą terminą išvardytiems trūkumams pašalinti, įspėjo, kad priešingu atveju po 15 dienų nuo rašto išsiuntimo laikys, kad sutartis nutraukta.

85. Taigi, Rangos sutartis atsakovės vienašališku sprendimu buvo nutraukta [CK 6.217 straipsnio](#) 2 ir 5 dalių pagrindais. Nors Rangos sutartyje šalys susitarė dėl konkrečių atvejų, kuriems esant sutartis gali būti vienašališkai nutraukiama ([CK 6.217 straipsnio](#) 5 dalis), nėra pagrindo spręsti, kad sutartis negali būti nutraukiama [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalies pagrindu. Atitinkamai teisėjų kolegija pasisakys dėl teismų atlikto vienašališko Rangos sutarties nutraukimo pagrindų, kuriais rėmėsi atsakovė, taikymo vertinimo.
- Dėl vienašališko viešojo pirkimo rangos sutarties nutraukimo teisėtumo*
86. Kasaciniuose skunduose ieškovės laikosi pozicijos, kad teismai nepagrįstai pripažino teisėtu atsakovės sprendimą vienašališkai nutraukti Rangos sutartį dėl rangovės esminių sutarties pažeidimų, akcentuodamas, jog Rangos sutarties nevykdymas buvo nulemtas nuo partnerių nepriklausančių aplinkybių. Ieškovių vertinimu, teismai nesivadovavo [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytais sutarties nutraukimo dėl esminio pažeidimo kriterijais, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos šiuo aspektu, išvadą dėl pagrindo nutraukti sutartį dėl esminio pažeidimo padarė neįvertinę, jog partnerės, priešingai nei atsakovė, pagrindinei partnerei iškėlus bankroto bylą, aktyviais veiksmais siekė bendradarbiauti su atsakove, rinko informaciją dėl darbų perėmimo, tačiau sutarties vykdymas buvo apsunkintas dėl pagrindinės partnerės ir pačios atsakovės nesažiningų ir neteisėtų veiksmų, netinkamai vykdančių Rangos sutartį, permokant už darbus ir kt. Nepakeitus Rangos sutarties, ieškovių nuomone, jos neturėjo teisinio pagrindo vykdyti darbus.
87. Kadangi kasaciniuose skunduose ginčijamas teismų atliktas Rangos sutarties pažeidimų pripažinimo esminiais vertinimas, teisėjų kolegija, atsižvelgdama į teismų byloje nustatytų aplinkybių visumą, atskirai pasisakys dėl konkrečių Rangos sutarties pažeidimų, atsakovės įvardytų ir teismų pripažintų sudarančių pagrindą atsakovei vienašališkai nutraukti sutartį ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis).
88. Ieškovės UAB „Mintija“, UAB „Montuotojas“ kasaciniuose skunduose nurodo, kad griežtas sutarties vykdymo terminų laikymasis atsakovei nebuvo esminė sąlyga, nes dar iki pagrindinės partnerės bankroto darbų vykdymas vėlavu dėl atsakovės vėlavimo pateikti patikslintus techninius sprendinius, sutarties vykdymas ne kartą buvo pratęstas. Taip pat, ieškovių teigimu, dar iki pagrindinės partnerės bankroto atsakovė nereikalavo pateikti atnaujintų jau nebegaliojančių Rangos sutarties įvykdymo užtikrinimo garantijos ir rangovo privalomojo civilinės atsakomybės draudimo, todėl šis pažeidimas taip pat negali būti laikomas esminiu. Be to, teigia, kad nors objekto nepriežiūra ir apleidimas savaime nėra esminis Rangos sutarties pažeidimas, statybvietė buvo prižiūrima, aptverta tvora. Kitaip tariant, ieškovės, nesutikdamos su teismų išvadomis, teigia, kad atsakovės nurodyti pažeidimai nėra reikšmingi, atsakovė ilgą laiką toleravo tam tikrus rangovės nukrypimus nuo Rangos sutarties, dėl šių priežasčių tokie pažeidimai negali būti vertinami kaip esminiai.
89. Byloje nustatyta, kad Rangos sutartyje nurodyti statybos rangos darbai turėjo būti atlikti iki 2018 m. gruodžio 5 d., sutarties šalių 2019 m. rugpjūčio 21 d. susitarimu darbų atlikimo terminas pratęstas iki 2020 m. gegužės 28 d. Tačiau ir pratęsus darbų atlikimo terminus, atsakovė, trečiasis asmuo UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ ne kartą siuntė pranešimus dėl vėlavimo, o nuo 2019 m. spalio jokie darbai nebuvo vykdomi. Ieškovių argumentas, kad atitinkamos informacijos pateikimas pagrindinei partnerei negali būti laikoma tinkamu kitų partnerių informavimu, vertintinas kaip nepagrįstas, nes, kaip jau buvo nurodyta, pačios partnerės jungtinės veiklos sutartimi suteiktą įgaliojimą pagrindinei partnerei, atstovaujant partnerėms, atlikti Rangos sutarties vykdymo valdymą. Be to, tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad raginimai dėl tinkamo įsipareigojimų vykdymo buvo siunčiami ne tik pagrindinei partnerei, bet ir ieškovėms. Apeliacinės instancijos teismas teisingai pažymėjo, kad, priešingai nei teigė ieškovės, toks atsakovės elgesys leidžia spręsti, jog atsakovė siekia darbų atlikimo nustatytais terminais, tokios išvados nepaneigia aplinkybės dėl anksčiau šalių sudarytų susitarimų, kuriais pratęsti darbų įvykdymo terminai. Be to, teisėjų kolegijos vertinimu, byla nagrinėjė teismai, atsižvelgdami į Pirkimo sąlygas (11.2, 63 punktas), Rangos sutarties nuostatas (2.1.2, 2.2, 10.1 punktai) bei šalių paaiškinimus, pagrįstai pripažino, kad Rangos sutartyje nustatytų terminų tinkamas laikymasis atsakovei turėjo esminę reikšmę. Sutiktina su apeliacinės instancijos teismo vertinimu, kad Pirkimo sąlygose pirkimo objekto apibūdinimas kaip ypač reikšmingo, Lietuvos Vyriausybės nutarimu pripažinto valstybei svarbaus ekonominio projekto, darbų atlikimo laikotarpio nustatymas kaip vieno iš ekonominio naudingumo kriterijų, vertinant pasiūlymus, pagrindžia rangos darbų atlikimo terminų svarbą atsakovei (žr. šios nutarties 80 punktą).
90. Taip pat teismų nustatyta, kad tiek trečiojo asmens UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ 2019 m. rugsėjo 19 d. raštu, tiek atsakovės raštais, be kita ko, pranešimu apie vienašališką sutarties nutraukimą, rangovių buvo prašoma pateikti galiojančius Rangos sutarties įvykdymo užtikrinimo garantiją ir rangovo privalomąjį civilinės atsakomybės draudimą. Kaip pažymėjo atsiliepime į kasacinius skundus atsakovė, šių dokumentų svarba ypač išryškėjo rangovei nebevykdančią darbų, pagrindinei partnerei iškėlus bankroto bylą ir kilius šalių nesutarimų dėl tolesnio sutarties vykdymo. Teismai vertino bylos įrodymus, šalių paaiškinimus ir konstatavo, kad ieškovės neįrodė, jog įvykdė pareigą sutvarkyti statybvietę ir užtikrinti objekto apsaugą, kaip nustatyta Rangos sutartyje, nes pati atsakovė inicijavo teritorijos, atliktų statybos darbų, įrangos, statybinių medžiagų apsaugą, kuri buvo ypač reikšminga darbams sustojus rudenį. Todėl nėra pagrindo spręsti, kad atsakovei buvo nereikšmingas nurodytų dokumentų pateikimas, juolab kad jų nepateikimas buvo toleruojamas.
91. Taigi, teismų nustatytų aplinkybių visuma sudaro pagrindą konstatuoti, kad rangovė pažeidė Rangos sutarties nuostatas, kuriomis įsipareigojo laikydamasi nustatytų terminų atlikti ir perduoti užsakovėi (atsakovei) darbus, pateikti galiojančias privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartį bei sutarties sąlygų įvykdymo garantiją, užtikrinti tinkamą objekto, atliktų darbų, įrangos apsaugą. Šių nuostatų nesilaikymas Rangos sutarties 11.5 punkto pagrindu suteikė teisę atsakovei vienašališkai nutraukti sutartį ([CK 6.217 straipsnio](#) 5 dalis) (žr. šios nutarties 79, 82-83 punktus).
92. Nors ieškovės akcentuoja šių pažeidimų mažareikšmiškumą, atsakovės veiksmai nesudarė pagrindo manyti, jog nurodyti Rangos sutarties pažeidimai nėra reikšmingi, priešingai, parodo jų svarbą atsakovei, jos lūkesčius ir siekį išvengti nuostolių atsiradimo, užtikrinti, kad Rangos sutartis būtų vykdoma. Kaip teisingai atkreipė dėmesį apeliacinės instancijos teismas, rangovės sutartinių įsipareigojimų nevykdymas atsakovei sukėlė neigiamas pasekmes (naujo pirkimo ir sutarties sudarymo organizavimą, objekto užbaigimo terminų pratęsimą ir pan.). Byloje nustatytų sutarties pažeidimų visuma atsakovei lenia, kad pastaroji negavo to, ką tikėjosi gauti sudarydama sutartį ([CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktas), taip pat šie pažeidimai pagrįstai suteikė atsakovei pagrindą nesitikėti, kad sutartis bus tinkamai įvykdyta ateityje ([CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalies 4 punktas). Dėl to rangovės sutartinių nuostatų pažeidimai negali būti laikomi tik formaliais, nes jie atitinka minėtus [CK 6.217 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintus esminio sutarties pažeidimo kriterijus (žr. šios nutarties 76-78 punktus).
93. Aptartos aplinkybės suponuoja, kad byla nagrinėjė teismai, išsamiai išanalizavę šalių procesiniuose dokumentuose nurodytas aplinkybes ir argumentus, byloje esančius įrodymus, atsižvelgdami į [CK 6.217 straipsnio](#) 2 ir 5 dalyse įtvirtintų vienašališko sutarties nutraukimo pagrindų taikymo kriterijus, konstatavę, jog rangovės elgesys atitiko esminį sutarties pažeidimą, kuris paneigė atsakovės teisėtus ir pagrįstus lūkesčius tikėtis sutarties tinkamo įgyvendinimo, padarė pagrįstą išvadą, kad atsakovė teisėtai vienašališkai nutraukė sutartį pagal abu minėtus pagrindus.

Dėl ieškovių kitų kasacinių skundų argumentų, susijusių su Rangos sutarties vykdymu

94. Pasisakant dėl ieškovių kasacinių skundų argumentų, kad Rangos sutarties pažeidimai buvo nulemti neteisėtų atsakovės veiksmų, susijusių su darbų apmokėjimu ir pan., pažymėtina, jog pagal bendrąją įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę dalyvaujantys civiliniame teisiniame ginče asmenys turi įstatymo nustatytą pareigą įrodyti aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindų ([CPK 178](#)

straipsnis). Atitinkamai apie reikšmingų bylų aplinkybių egzistavimą teismas sprendžia įrodinėjimo proceso metu, tirdamas ir vertindamas šalių pateiktus įrodymus ([CPK](#) 178, 185 straipsniai).

95. Nors ieškovės teigia, kad teismai atsisakė vertinti pirmiau nurodytus jų argumentus, viena vertus, pirmosios instancijos teismas nurodė, jog, konstatavus rangovės esminius Rangos sutarties pažeidimus, nevertintini ieškovių argumentai dėl atsakovės atliktų sutarties pažeidimų. Kita vertus, nurodydamas, kad nėra pagrindo tenkinti ieškovių reikalavimo pripažinti sutartį pasibaigusią dėl atsakovės kaltės, vertino byloje pateiktus įrodymus (abiejų šalių pasirašytus atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktus, atliktų darbų ir išlaidų apmokėjimo pažymą ir jų pagrindu užsakovei išrašytas PVM sąskaitas faktūras, operacijų išrašą), pačių ieškovių paaiškinimus. Apeliacinės instancijos teismas, pritardamas teismo vertinimui, taip pat nusprendė, kad nurodyti dokumentai, susiję su Rangos sutarties vykdymu, buvo patvirtinti užsakovės (atsakovės) ir pagrindinės partnerės, atstovaujančios visoms partnerėms, o dalį darbų apmokėjimo priėmė pati ieškovė UAB „Axis Power“, be to, šių dokumentų teisėtumas nėra ginčijamas. Atsižvelgiant į tai, nesutiktina, kad ieškovių nurodytos aplinkybės, kuriomis jos grindė atsakovės netinkamą sutartinių įsipareigojimų vykdymą, nebuvo vertintos. Priešingai, teismų procesiniuose sprendimuose dėl jų pasisakyta, iš esmės pripažįstant, kad tokių argumentų nepatvirtina bylos įrodymai.
96. Taip pat vienu iš kasacinių skundų argumentų teigiama, kad Rangos sutarties vykdymas negalėjo būti tęsiamas, pagrindinei partnerei iškėlus bankroto bylą. Sutiktina, kad tuo atveju, kai rangos sutarties šalimi esančios ūkio subjektų grupės jungtinės veiklos pagrindu pagrindinis partneris, atsakingas už didžiosios dalies rangos darbų atlikimą, bankrutuoja ir dėl to atsisako vykdyti sutartį, įsipareigojimų vykdymas pagal Rangos sutartį likusiems partneriams gali būti apšunkintas. Kasaciniuose skunduose taip pat nurodant, kad tokiu atveju viešojo pirkimo sutartis turėjo būti pakeista, pažymėtina, jog, atsižvelgiant, be kita ko, į sutarties privalomumo principą, rangovė, vertindama susidariusią situaciją, taip pat gali inicijuoti klausimą dėl sutarties keitimo pagrindų, o ne delsti, toliau blogindama padėtį.
97. Nei iš VPĮ ar kitų įstatymų, nei iš kasacinio teismo praktikos neišplaukia, kad teisė ar pareiga inicijuoti (teikti siūlymą kitai šaliai) galiojančios viešojo pirkimo sutarties pakeitimą priklauso išimtinai perkančiajai organizacijai ir kad, pastarajai nesiimant iniciatyvos keisti viešojo pirkimo sutartį, tiekėjas negali sutarties keitimo inicijuoti pats. Inicijuoti sutarties pakeitimą pirmiausiai turėtų ta sutarties šalis, kuri, vykdydama savo sutartinius įsipareigojimus, susidūrė su sunkumais, suvaržymais ar kliūtimis, net jei pastarieji atsirado ne dėl sunkumus patiriančios šalies kaltės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-301-969/2020](#), 36 punktas).
98. Teismai, remdamiesi šalių procesiniuose dokumentuose nurodytomis aplinkybėmis, paaiškinimais ir bylos įrodymų visuma, nekonstatavo aplinkybių, kurios šiuo atveju objektyviai pagrįstų ieškovių negalimumą vykdyti Rangos sutartį ir tokiu būdu pateisintų sutarties nevykdymą. Tokių priežasčių egzistavimas nenurodomas ir kasaciniuose skunduose. Ieškovių nurodomų priežasčių dėl, jų nuomone, atsakovės atliktų permokų pagrindinei partnerei ir kt., pagrindinės partnerės neteisėtų veiksmų, vykdančių Rangos sutartį, visuma savaime nelaikytina pateisinančia Rangos sutarties nevykdymą.
99. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad, nutraukus sutartį, likusi neatliktų darbų apimtis – apie 50 proc. Atsižvelgiant į tai, kad jungtinės veiklos sutartimi pagrindinė partnerė buvo įsipareigojusi atlikti 65 proc. darbų (statybos ir bendrieji statybos darbai), o ieškovės byloje nuosekliai laikėsi pozicijos, jog visus darbus iki Rangos sutarties nutraukimo vykdė tik pagrindinė partnerė, darytina išvada, kad didžioji likusi neatliktų darbų dalis priskirtina būtent ieškovėms. Tuo tarpu jungtinės veiklos sutartyje ieškovėms priskirtų darbų pobūdis (kuris yra analogiškas ieškovių UAB „HSC Baltic“, UAB „Mitnija“ ir AB „Montuotojas“ įsipareigotų atlikti darbų pobūdžiui) nesudaro pagrindo daryti išvadą, kad ieškovės pačios negalėtų atlikti likusių darbų, kurie buvo priskirti pagrindinei partnerei (jungtinės veiklos sutarties 3.1.3 punktas).
100. Sutiktina su ieškovės UAB „Montuotojas“ kasacinio skundo argumentu dėl sutarties nutraukimo tik kraštutiniu atveju. Kasacinio teismo pažymėta, kad sutarties nutraukimo, esant jos neįvykdymui, įskaitant netinkamą įvykdymą ir termino praleidimą, reglamentavimas [CK](#) įtvirtina tarptautinėje sutarčių teisėje pripažįstamo *favor contractus* (prioritetas sutarties išsaugojimui) principo taikymą nacionalinėje teisėje. Šis principas reiškia, kad šalys turi siekti išsaugoti sutartį, jeigu tai tik yra įmanoma, o sutarties nutraukimą naudoti tik kaip *ultima ratio* (kraštutinė priemonė) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-386-378/2018, 28 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Vis dėlto siekis išsaugoti sutartį nėra absoliutus ir jos nutraukimas gali būti pateisinamas, jeigu nustatomos tam tikros aplinkybės – pažeidimo pobūdis, mastas ar kitos svarbios aplinkybės, leidžiančios spręsti dėl pagrindo vienašališkai nutraukti sutartį buvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. rugsėjo 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-388-684/2016](#), 30 punktas).
101. Nors ieškovės kaltina atsakovę nebendradarbiavus, pagal teismų nustatytas aplinkybes, ieškovių atsakymų į atsakovės, trečiojo asmens UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ raginimus, pretenzijas dėl Rangos sutarties nevykdymo, pranešimą apie vienašališką sutarties nutraukimą turinys nepatvirtina rangovės siekio vykdyti sutartinius įsipareigojimus, spręsti iškilusias problemas, šalinant nustatytas sutarties vykdymo trūkumus. Priešingai, ieškovių pozicija, akcentuojant pagrindinės partnerės, atsakovės sutartinius pažeidimus, taip pat keliant atsakovei reikalavimus susigrąžinti iš pagrindinės partnerės permokėtas sumas, užtikrinti ieškovėms vykdytinų darbų apmokėjimą, siūlymas atsakovei pasirašyti susitarimą, kuriuo atsakovė nerekėtų pretenzijų ieškovėms dėl pagrindinės partnerės atliktų darbų kokybės, apmokėjimo, negali būti vertinami kaip sutarties šalies siekis bendradarbiauti dėl tinkamo Rangos sutarties vykdymo.
102. Pareiga bendradarbiauti yra ir viena sąžiningumo principo išraiškų sutarčių teisėje. Sutarties šalių bendradarbiavimo procesas turi vykti sąžiningumo ir geros valios sąlygomis. Tai reiškia, kad sutarties šalies elgesys negali būti priešingas tiems lūkesčiams, kuriuos ji savo veiksmais, atliktais vykdančios sutarties sąlygas, suformavo kitai sutarties šaliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-29/2014](#)). Bendradarbiavimas – tai abiejų šalių aktyvūs ir koordinuoti tarpusavio veiksmai siekiant sutarties tikslo, t. y. abipusės gausimos naudos iš sutarties tinkamo įvykdymo; netinkamas bendradarbiavimo pareigos įgyvendinimas, t. y. jos neįgyvendinimas, gali lemti, kad sutarties tikslas – jos tinkamas įvykdymas – nebūs pasiektas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-44-313/2021](#), 34 punktas). Šiuo atveju šalių susirašinėjimuose deklaratyviūs ieškovių teiginiai dėl bendradarbiavimo, realiai nesiimant konkrečių veiksmų, kad būtų pasiektas Rangos sutarties tikslas, nesudarė pagrindo atsakovei tikėti, kad ši sutartis bus įvykdyta.
103. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, aptarti kasacinių skundų argumentai nepaneigia teismų padarytos išvados, kad atsakovė tinkamai pasinaudojo teise vienašališkai nutraukti sutartį.

Dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių naujų įrodymų pateikimo apeliacinės instancijos teisme sąlygas, įrodymų išreikalavimą, aiškinimo ir taikymo

104. Ieškovės UAB „Montuotojas“ ir UAB „HSC Baltic“ kasaciniuose skunduose teigia, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atsisakė priimti ieškovių pateiktus naujus įrodymus, pagrindžiančius, jog atsakovei nėra reikšmingas darbų objekte užbaigimo terminas, nes naujo konkurso paskelbinas truko beveik metus, naujo konkurso paskelbimą atsakovė vilkino be rimtų priežasčių, nustatė minimalų 12 mėn. darbų atlikimo terminą, todėl teismas pažeidė [CPK](#) 314 straipsnį. Taip pat, ieškovės UAB „Montuotojas“ teigimu, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atsisakė vertinti ieškovių paaiškinimus, kuriuose pateiktas teisinis susiklosčiusios situacijos kvalifikavimas, todėl pažeidė [CPK](#) 323 straipsnį, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, be to, teismas neišnagrinėjo prašymo išreikalauti įrodymus iš ikiteisminio tyrimo dėl galimai nusikalstamų veikų vykdančių rangos sutartį iki pagrindinės partnerės bankroto bylos iškėlimo. Teisėjų kolegija šiuos kasacinių skundų argumentus vertina kaip nepagrįstus.

105. [CPK 135 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad įrodymai, kuriais grindžiami ieškinio reikalavimai, pateikiami kartu su ieškiniu. Esant poreikiui jie gali būti renkami ir teikiami iki bylos pirmosios instancijos teisme nagrinėjimo iš esmės pabaigos ([CPK 251 straipsnis](#)). Pagal [CPK 7 straipsnio](#) 2 dalį dalyvaujantys byloje asmenys privalo sąžiningai naudotis ir nepiktnaudžiauti jiems priklausančiomis procesinėmis teisėmis, rūpintis greitai bylos išnagrinėjimu, rūpestingai ir laiku, atsižvelgdami į proceso eigą, pateikti teismui įrodymus ir argumentus, kuriais grindžiami jų reikalavimai ar atsikirtimai. Taigi ieškovas turi tinkamai vykdyti savo reikalavimų pagrindimo ir įrodinėjimo pareigą nuo pat ieškinio pareiškimo. Papildomų įrodymų pateikimas apeliacinės instancijos teisme ribojamas, net jei jų pateikimą inicijuoja bylos šalis ([CPK 314 straipsnis](#)).
106. [CPK 306 straipsnio](#) 4 dalyje reglamentuojama naujų įrodymų pateikimo tvarka – jie turi būti pateikiami kartu su apeliaciniu skundu, nurodant motyvus, kodėl įrodymai nebuvo pateikti anksčiau. Naujų įrodymų apeliaciniame teisme pateikimas ne kartu su apeliaciniu skundu, o vėliau, be kita ko, gali reikšti apeliacinio skundo faktinio pagrindo (aplinkybių, kuriomis grindžiamas apeliacinio skundo dalykas) pakeitimą (papildymą). [CPK 323](#) straipsnyje, reglamentuojančiame apribojimus keisti apeliacinio skundo dalyką ar pagrindą, įtvirtinta, kad, pasibaigus apeliacinio skundo padavimo terminui, keisti (papildyti) apeliacinį skundą draudžiama.
107. Kasacinio teismo jurisprudencijoje taip pat pažymima, kad dalyvaujantys byloje asmenys bendriausia prasme neturi teisės teikti naujus įrodymus apeliacinės instancijos teisme. Toks draudimas – ribotos apeliacijos, būdingos civiliniam procesui, išraiška. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka paskirtis – neperžengiant apeliacinio skundo ribų, patikrinti pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą ([CPK 320 straipsnio](#) 1 dalis). Šio apeliaciniame procesui keliamo tikslo įgyvendinimas būtų apsunkintas arba netgi apskritai taptų neįmanomas, jeigu dalyvaujantys byloje asmenys turėtų neribotą procesinę galimybę teikti apeliacinės instancijos teisme naujus įrodymus ir jais remtis. Todėl, siekiant pašalinti (ar sumažinti) tokių padarinių atsiradimo galimybę, proceso įstatymo lygmeniu ir yra įtvirtintas draudimas teikti, o kartu ir priimti, naujus įrodymus. Šis draudimas kartu užtikrina ir teisinį tikrumą bei apibrėžtumą, nes, užkirsdamas kelią remtis tokiais įrodymais, kurie nefigūravo pirmosios instancijos teisme, pašalina (ar sumažina) procesinės staigmenos sukūrimo dalyvaujantiems byloje asmenims galimybę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-349-248/2019](#), 19 punktas).
108. [CPK 314](#) straipsnyje suformuluotos taisyklės, kad apeliacinės instancijos teismas atsisako priimti naujus įrodymus, kurie galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teismui, išskyrus atvejus, kai: 1) pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atsisakė priimti įrodymus; 2) įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau. Spręsdamas, ar egzistuoja pagrindas priimti naujus įrodymus, teismas turi patikrinti ir įvertinti: ar buvo objektyvi galimybė pateikti įrodymus bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme; ar vėlesnis įrodymų pateikimas neužvilkins bylos nagrinėjimo; ar prašomi priimti nauji įrodymai turės įtakos sprendžiant šalių ginčą; ar šalis nepiktnaudžiauja įrodymų vėlesnio pateikimo teise (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 28 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-237-684/2019](#) 33 punktą).
109. Nagrinėjamu bylos atveju ieškovės 2020 m. lapkričio 6 d. ir 2021 m. sausio 4 d. pateikė rašytinius paaškinimus, kuriuose nurodė apie atsakovės paskelbtą naują pirkimą, kuris vėliau buvo nutrauktas ir buvo paskelbtas dar vienas pirkimas, išdėstė nuomonę apie naujo pirkimo sąlygas, nurodė naujus argumentus dėl atsakovės neperimtos objekto priežiūros, Rangos sutarties keitimo, pažeidžiant VPI nuostatas kuriais grindė nesutikimą su ginčijamu teismo procesiniu sprendimu, kartu prašydamos priimti naujus įrodymus – dokumentus apie atsakovės paskelbtą naują pirkimą, šio pirkimo procedūrą nutraukimą ir naujo pirkimo paskelbimą, pirkimų sąlygas, kitus su pirkimais susijusius dokumentus, objekto nuotraukas. Pateikdamos 2020 m. lapkričio 9 d. prašymą skirti ekspertę ieškovės taip pat pateikė skelbimą apie atsakovės inicijuotą viešąjį pirkimą ir atsakovės naujai paskelbto viešojo pirkimo dokumentus.
110. Apeliacinės instancijos teismas analizavo ir vertino nurodytų ieškovių pateiktų naujų įrodymų (ne)priėmimo galimumą ir nustatęs, kad pateikti dokumentai nėra susiję su nagrinėjamo ginčo dalyku, neturi teisinės reikšmės sprendžiant byloje keliamus klausimus dėl Rangos sutarties vienašališko nutraukimo aplinkybių, ieškovių atsakomybės ir pan., o pateiktais paaškinimais iš esmės siekiama papildyti apeliacinio skundo argumentus, nusprendė nesant pagrindo priimti ir vertinti ieškovių pateiktus naujus įrodymus ir paaškinimus.
111. Teisėjų kolegijos vertinimu, remiantis bylos duomenimis ir pirmiau išdėstytais aplinkybėmis, nėra pagrindo daryti išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas, spręsdamas naujų įrodymų priėmimo klausimą, pažeidė [CPK 314](#) straipsnyje įtvirtintą proceso teisės normą ar nukrypo nuo kasacinio teismo šiuo klausimu formuojamos praktikos. Nors ieškovės kasacinio skundo argumentais nurodo, kad naujai pateikti įrodymai rodo, jog darbų įvykdymo terminas atsakovei nebuvo esminė sąlyga, tačiau ieškovės nepagrindžia, kad teiktų naujų įrodymų įrodomoji vertė buvo akivaizdžiai esminė, nulemianti kitokio teismo procesinio sprendimo dėl ginčo esmės priėmimą. Kaip nurodyta šioje nutartyje, ginčo aplinkybių visuma neleidžia prieiti prie kitokios išvados, kad atsakovė iš ieškovių nebegalėjo tikėtis gauti tokio rezultato, koks įtvirtintas Rangos sutartyje.
112. Kaip jau minėta, pasibaigus apeliacinio skundo padavimo terminui, keisti (papildyti) apeliacinį skundą draudžiama. Kasacinių skundų argumentais nepaneigiamos apeliacinės instancijos teismo išvados, kad ieškovės rašytiniais paaškinimais, kuriuose išdėstytos atsakovės naujų pirkimų paskelbimo, ieškovių sutartinių įsipareigojimų vykdymo aplinkybės, galimybė keisti Rangos sutartį, iš esmės naujomis aplinkybėmis siekia papildyti apeliacinį skundą. Dėl šios priežasties teisėjų kolegija konstatuoja, kad nėra pagrindo teigti, jog apeliacinės instancijos teismas, nevertindamas ieškovių pateiktų paaškinimų, pažeidė [CPK 323](#) straipsnio nuostatas ir jas aiškinančią kasacinio teismo praktiką.
113. Pasisakydama dėl ieškovių argumento, kad liko neišspręstas jų prašymas dėl įrodymų išreikalavimo, teisėjų kolegija pažymi, jog kiekvienoje civilinėje byloje įrodinėjimas turi apimti tik įrodinėjimo dalyką – tų faktų, kuriuos būtina nustatyti, išaiškinimą. Bylą nagrinėjantis teismas vertina, ar šalių pateikti ir prašomi išreikalauti įrodymai susiję su įrodinėjimo dalyku ([CPK 180](#) straipsnis).
114. Bylos duomenimis, Lietuvos apeliacinis teismas, 2020 m. lapkričio 10 d. nutartimi atidėdamas procesinio sprendimo priėmimą ir paskelbimą, be kita ko, nurodė, jog prašymą skirti ekspertę ir išreikalauti papildomus įrodymus spręs priimdamas galutinį procesinį sprendimą. Nusprendęs skirti ekspertę ir (ar) išreikalauti papildomus įrodymus, teismas nurodė, kad bylos nagrinėjimas bus atnaujintas, nustatant atsakovei ir trečiajam asmeniui UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ procesinius terminus savo pozicijoms atitinkamais klausimais pateikti. Bylos nagrinėjimas, nustačius pagrindą skirti ekspertę ir (ar) išreikalauti įrodymus, apeliacinės instancijos teisme nebuvo atnaujintas. Įvertinus tai, darytina išvada, kad teismas nenustatė pagrindo tenkinti ieškovių prašymą dėl įrodymų išreikalavimo. Atsižvelgiant į apeliacinės instancijos teismo nutarties turinį, matyti, kad nors dėl ekspertės skyrimo, paaškinimų ir naujų įrodymų priėmimo teismas pasisakė, tačiau dėl ieškovių prašymo išreikalauti įrodymus motyvų nenurodė.
115. Apeliacinės instancijos teismo pareiga motyvuoti procesinį sprendimą nustatyta [CPK 331](#) straipsnio 1, 4 dalyse. Teismo pareiga tinkamai motyvuoti priimamą sprendimą reiškia jį pagrįsti faktiniais ir teisiniais argumentais. Teismo sprendimo motyvavimo svarbą yra pabrėžęs ir Europos Žmogaus Teisių Teismas, nurodęs, kad sprendimo motyvavimas yra būtinas, norint parodyti, kad bylos šalys buvo išklaustos ir teisingumas įvykdytas atidžiai (žr. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2001 m. rugsėjo 27 d. sprendimo byloje *Hirvisaari prieš Suomiją*, peticijos Nr. 4968/99, par. 30).
116. Tuo atveju, kai teismo sprendimo (nutarties) motyvai yra neišsamūs, šis pažeidimas gali būti pripažintas esminiu pagal [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktą, jeigu sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje neatsakyta į pagrindinius (esminius) bylos faktinius ir teisinius aspektus ir dėl to byla galėjo būti išspręsta neteisingai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-298-687/2015](#)).
117. Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas, nepateikdamas motyvų dėl atsisakymo išreikalauti įrodymus, pažeidė [CPK](#) įtvirtintą pareigą tinkamai motyvuoti procesinį sprendimą, tačiau kasacinių skundų argumentais nepagrindžiama, kad dėl šio pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręsta byla ([CPK 329 straipsnio](#) 1 dalis).

Dėl bylos procesinės baigties

118. Apibendrinama šioje nutartyje nurodytus motyvus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai tinkamai aiškino ir taikė teisės normas, reglamentuojančias jungtinės veiklos partnerių atsakomybę, vykdant viešojo pirkimo rangos sutartį, ir vienašališką sutarties nutraukimą, civilinio proceso teisės normas, reglamentuojančias naujų įrodymų priėmimą apeliacinės instancijos teisme. Atsisakymo išreikalauti įrodymus nemotyvuojamas nelaikytinas esminiu [CPK](#) teisės normų pažeidimu, galėjusiu nulenti priešingą bylos išsprendimo rezultatą. Dėl nurodytų priežasčių ieškovių kasacinių skundų argumentai nesudaro pagrindo pakeisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį, kuria ieškinio reikalavimas dėl atsakovės vienašališko Rangos sutarties nutraukimo pripažintas nepagrįstu, todėl ji palikta galioti ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).
119. Kiti kasacinių skundų argumentai neturi teisinės reikšmės kasacinės bylos išnagrinėjimo rezultatui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

120. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies.
121. Kaip nurodyta pirmiau, dėl šios civilinės bylos dalies dėl ieškinio reikalavimo, susijusio su ieškovių įtraukimu į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, pasisakytina kita nutartimi. Nurodyta nutartimi, nusprendus kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, civilinės bylos dalies pagal ieškinio reikalavimą dėl ieškovių įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą nagrinėjimas iki Teisingumo Teismo sprendimo gavimo sustabdytas. Atsižvelgiant į tai, kad šia daline kasacinio teismo nutartimi išspręsta tik dėl dalies ieškinio reikalavimų ir kasacinių skundų argumentų, t. y. dėl reikalavimo pripažinti neteisėtu atsakovės sprendimą vienašališkai nutraukti Rangos sutartį dėl esminio pažeidimo ir pripažinimo, jog ši sutartis nutraukta dėl atsakovės kaltės, teisėjų kolegijos vertinimu, tikslinga bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimo šia nutartimi nespresti, paliekant šio klausimo sprendimą išnagrinėjus visą civilinę bylą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 261 straipsnio 1 dalimi, 340 straipsnio 5 dalimi, 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 21 d. nutarties ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimo dalis, kuriomis atmesti ieškinio reikalavimai pripažinti atsakovės Vilniaus miesto savivaldybės administracijos vienašališką 2017 m. birželio 5 d. sutarties Nr. A62-50/17(3.10.21-TD2) nutraukimą dėl esminio pažeidimo neteisėtu ir pripažinti, kad nurodyta sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės, palikti nepakeistas.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Gražina Davidonienė

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys